

**FOREBYGGELSE
AF EKSTREMISME**
EN HÅNDBOGSSERIE

14 **EKSEMPLER**
FRA ARBEJDET
MED
RADIKALISERING



Indhold

04 Indledning

06 Indsatser over for enkeltpersoner

- 08 Mentor til ung fodboldfan med tilknytning til højreekstremistisk miljø
- 10 Rådgivning af forældre til ung mand i islamistisk bevægelse
- 12 Styrkede kompetencer til ung pige i det autonome miljø
- 16 Mentor til psykisk ustabil og letpåvirkelig dreng
- 18 Mentor og psykologhjælp til mand med interesse for militant islamisme
- 20 Forebyggende samtaler med ung mand med yderligtgående holdninger
- 22 Mentor til ensom og vred ung mand
- 24 Praktik og job til ung mand, der opfordrede til ildspåsættelse

26 Indsatser i relation til grupper

- 28 Hurtig indsats for at opløse højreekstremistisk gruppe
- 30 SSP-samarbejdet tackler rekruttering til islamistisk gruppe i boligområde
- 34 Fælles fodslag i håndtering af bekymring for polarisering i boligområde
- 38 En folkeskoles håndtering af elever med yderligtgående holdninger
- 40 Reaktion via SSP-samarbejde på islamistisk gruppes fritidstilbud i udsat boligområde

44 Et eksempel fra Storbritannien

- 46 Tværfaglig støtte til prøveløsladt med relation til voldelige ekstremister



Indledning

Hvordan griber man det an, hvis man er bekymret for unge, som man oplever som sårbare over for eller påvirkede af ekstremisme? Dette hæfte beskriver 14 eksempler på, hvordan kommunale og andre medarbejdere med kontakt til unge i praksis har tacklet denne udfordring.

Hæftet sigter især på at formidle praksiserfaringer, som er anvendelige i det forebyggende arbejde med de unge.

Som fagperson med kontakt til unge har man et medansvar for den enkelte unges trivsel. Dertil kommer hensynet til trygheden og trivselen i de fællesskaber, som den unge indgår i. Det kan være i skolen, lokalsamfundet eller det bredere samfundsfællesskab. Problemer kan opstå, hvis de unge truer, presser eller chikanerer andre, eller hvis de udøver hærværk eller voldshandlinger.

Hvem kan bruge dette hæfte?

Hæftets målgruppe er navnlig medarbejdere i det forebyggende SSP-samarbejde mellem skoler, sociale myndigheder og politi. Men også andre medarbejdergrupper vil kunne få nytte af hæftet. For eksempel gadeplansarbejdere, lærere, pædagoger, socialrådgivere, boligsociale medarbejdere, støttepersoner, kontaktpersoner og andre, der i deres arbejde er i kontakt med unge mennesker og deres familier.

Når medarbejdere bliver bekymrede

Praksis eksemplerne i hæftet er udvalgt på baggrund af, hvad medarbejderne opfatter som bekymringer for 'ekstremisme' og 'radikalisering' relateret til børn og unge. Hæftet opstiller ikke en definition af disse begreber, men søger at vise medarbejdernes egne opfattelser, og hvordan de i deres daglige arbejde reflekterer over bekymrende adfærd hos unge. I eksemplerne er der med andre ord ikke nødvendigvis i samtlige tilfælde tale om 'ekstremisme' eller 'radikalisering', men i hvert eksempel er der tale om en reel bekymring.

Praksis eksemplerne viser, at det er meget forskelligt, hvad medarbejdere med børne- og ungekontakt opfatter som bekymrende, og hvordan en bekymring håndteres, ligesom der ikke er enighed om, hvad begreberne 'ekstremisme' og 'radikalisering' dækker. Eksemplerne viser også, at den konkrete indsats hænger tæt sammen med medarbejdernes faglige identitet, professionelle tilgang og eksisterende netværk.

Indsatser for enkeltpersoner og grupper

Nogle af praksis eksemplerne beskriver indsatser iværksat over for enkeltpersoner, andre beskriver indsatser i relation til grupper, klubber, skoler og lokalsamfund. Der er eksempler fra det almindelige arbejde med børn og unge. Andre beskriver særlige enheder eller arbejdsgrupper på tværs af forvaltninger, der er nedsat til at arbejde med forebyggelse af ekstremisme, radikaliserings og beslægtede emner i visse kommuner.

Det sidste praksis eksempel stammer fra Storbritannien. Hensigten med at medtage dette eksempel er at give inspiration fra et andet land, der har en omfattende indsats, når det gælder forebyggelsen af ekstremisme.

Læring

Under hvert af de 14 praksis eksempler står en række fremadrettede læringspunkter, der kan udtrages af den konkrete sag og forhåbentligt være til inspiration for andre, der står med en lignende bekymring. For at de 14 praksis eksempler kan læses både i forlængelse af hinanden og enkeltstående, optræder enkelte læringspunkter i flere eksempler.

Et forskningsprojekt støttet af Europa-Kommissionen

De 14 praksis eksempler er indsamlet, bearbejdet og beskrevet af Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre, RCT, som led i et særligt forskningsprojekt. Forskningsprojektet er en del af Social- og Integrationsministeriets treårige pilotprojekt "Afradikalisering – målrettet intervention" støttet af Europa-Kommissionen. RCT har foretaget undersøgelsen inden for rammerne af sit arbejde med at forstå unges radikaliserings og mobiliseringsprocesser i forskellige politiske organisationer.

Praksis eksemplerne er identificeret på baggrund af et indledende arbejde, hvor ca. 80 personer, som kunne have kendskab til konkrete sager igennem deres arbejde med børn og unge, blev kontaktet via mail eller telefon. Dette gav en liste med 30 mulige cases, hvorfra de endelige 14 blev udvalgt. Geografisk er de fordelt således: 2 fra Fyn, 5 fra Jylland, 6 fra Storkøbenhavn og 1 fra udlandet.

Det har været tilstræbt at medtage praksis eksempler vedrørende bekymringer, der dækker forskellige former for engagement blandt unge. Som det fremgår, er der en vis overvægt af eksempler, hvor bekymringen har at gøre med 'islamisme'. Dette skal ikke nødvendigvis ses som et udtryk for, at denne form for engagement er et større problem end andre former. Det skal ses som et udtryk for flere forhold; dels at islamistiske grupper ofte er særligt aktive i bestemte afgrænsede boligområder, dels at denne type bekymring er relativt ny og giver anledning til særlige udfordringer i det forebyggende arbejde, dels at de kontakter, RCT har kunnet finde frem til, har haft denne type bekymring i større omfang end andre.

Der blev udført 20 kvalitative interviews med enkeltpersoner og grupper på to-tre personer fra forskellige faggrupper på forskellige niveauer med kendskab til praksis eksemplerne. Interviewene var semistrukturerede og benyttede åbne, men tematisk organiserede spørgsmål om: a) den konkrete bekymring og indsatsen og b) personlige og faglige overvejelser og refleksioner. Efter en analyse af interviewmaterialet blev de foreliggende praksis eksempler udarbejdet i samarbejde mellem RCT og Social- og Integrationsministeriet.

Navnlig af hensyn til de involverede unge er byer, medarbejdere og unge alle anonymiserede.

I rapporten "Fra bekymring til handling i arbejdet med unge og radikaliserings" kan du læse mere om undersøgelsens metoder, konklusioner og anbefalinger.

Se rapporten på www.rct.dk



INDSATSER OVERFOR ENKELTPERSONER

Mentor til ung fodboldfan med tilknytning til højreekstremistisk miljø



Sagen kort

I forbindelse med gadeuorden efter en fodboldkamp blev en 15-årig dreng fra en mindre provinsby i 2010 anholdt med ulovlige stoffer på sig. Politiet fandt ved ransagning af hans hjem blandt andet ulovligt fyrværkeri og klistermærker fra en højreekstremistisk gruppe. Drengen kom fra gode velfungerende familieforhold, men forældrene var blevet skilt et par år tidligere, hvilket havde påvirket ham meget. Medarbejdere på drengens skole havde, siden han gik i 5. klasse, været bekymrede for hans trivsel og indkaldt hans forældre til flere netværksmøder. Skolen havde underrettet socialforvaltningen om bekymringen. I 9. klasse begyndte drengen at møde forslået i skole efter weekenderne, og SSP-koodinatoren tog flere uformelle samtaler med ham om dette. Da politiet informerede kommunen om drengens tilknytning til det højreekstremistiske miljø, blev hans mistrivsel sat i relation til hans kontakt til miljøet. Kommunen tog kontakt til en tværfaglig arbejdsgruppe, der arbejder med forebyggelse af ekstremisme og radikaliseri ng i nabokommunen, for at bede om specialiseret assistance i sagen. Forældre og dreng blev tilbudt et støtteforløb med en voksenmentor, som de tog imod.

Bekymring

- Forældrene var bekymrede for drengen, som ofte stak af hjemmefra for at være sammen med sine venner i det højreekstremistiske miljø.
- Skolen var bekymret for drengen, der ikke viste interesse for skolearbejdet, blev mere og mere isoleret i klassen og undertiden mødte forslået i skole.
- Politiet var bekymret, fordi drengen var antruffet over 50 gange i selskab med ældre kendte højreekstremister i forbindelse med fodbolduligheder, gadeuorden og vold.

Indsats

Bekymringen for drengen voksede, da politiet i nabokommunen informerede hjemkommunen om, at han var blevet anholdt og sigtet flere gange i forbindelse med fodbolduligheder og i selskab med kendte højreekstremister. Socialforvaltningen gennemgik sagen og besluttede, at kommunen skulle gå ind i den. Først indkaldte en sagsbehandler forældrene og drengen til et møde. Her fortalte forældrene om deres bekymring for drengen.

“Drengen er på en eller anden måde, som der nok skal en psykolog til at forklare, blevet så afhængig af dette her fællesskab, at han ikke kan styre sig og stikker af for at være sammen med dem hele tiden.”

SSP-koodinator

Drengens tilknytning til det højreekstremistiske miljø fik kommunen til at søge assistance hos en tværfaglig arbejdsgruppe etableret i nabokommunen, der tager sig af forebyggelse af radikaliseri ng. Efter et møde mellem kommunen og repræsentanter fra den tværfaglige arbejdsgruppe besluttede arbejdsgruppen at gå ind i sagen og tilbyde en mentor til drengen. Denne service blev udlignet imellem kommunerne og afholdt i drengens hjemkommune som en støtte-kontaktperson ansat udefra under servicelovens muligheder.

Ved næste møde mellem socialrådgiver, forældre og dreng deltog klasselæreren, SSP-koodinatoren for lokalområdet og repræsentanter for den tværfaglige arbejdsgruppe. Her lagde man alle

oplysninger frem og fortalte åbent, hvorfor man var bekymret for drengen. Man tilbød forældrene, at drengen kunne få en voksenmentor tilknyttet, og det tog de positivt imod. Mentoren var en, der ud over at være god til unge og faglig kompetent fra job som opsøgende medarbejder kendte miljøet omkring stadion og de forskellige fodboldfanggrupperinger rigtig godt.

“Unge, der bliver tiltrukket af højreradikale grupper, har ofte et dårligt samarbejde med deres forældre og voksne generelt. De føler, at voksne er nogle, som svigter og ikke kan bruges til noget. Derfor er det næsten umuligt som voksen at gå ind og få dem til at ændre holdning. Vi håber derfor, at en mentorordning med en lidt yngre voksen, der stille og roligt kan prøve at påvirke den unge, kan være en rigtig god idé.”

SSP-koodinator

Mentoren og den unge fik hurtigt opbygget en relation og mødtes flere gange. Forhåbningen var, at mentoren kunne indgå i en dialog med den unge og understøtte ham i at udvikle nye interesser og relationer. Drengen blev dog efterfølgende antruffet af politiet blandt en gruppe højreekstremister, der chikanerede et venstrefløjspartis politiske arrangement med kanonslag, tilråb og heilen. Den tværfaglige arbejdsgruppe holdt derfor skærpet øje med drengen igennem den fortsatte mentorrelation.

Medarbejdernes refleksioner

SSP-koodinatorerne mente, at kommunen i denne sag gjorde, hvad der var muligt. Socialforvaltningen, skolen og SSP-koodinatorerne var igennem flere år opmærksomme på drengens bekymrende mistrivsel. Fra starten forbandt ingen dog dette med begyndende radikaliseri ng og interesse for højreekstremisme. Havde dette været klart, var sagen nok blevet set på med større alvor fra begyndelsen. For SSP-koodinatorerne var det svært at få indsigt i de meget lukkede højreekstremistiske miljøer, og de var derfor afhængige af at få oplysninger fra politiet.

Læringspunkter

- **Sæt fokus på trivsel.** Hvis børn og unge ikke trives, er det vigtigt at få afdækket årsagerne hertil. Vær opmærksom på, at mistrivsel kan være et tegn på radikaliseri ng, så vel som at radikaliseri ng kan være et tegn på mistrivsel.
- **Vær opmærksom på social isolering.** Unge, der er socialt isolerede eller føler sig marginaliserede, kan søge et fællesskab i ekstremistiske miljøer. Imidlertid kan kontakten til en ekstremistisk gruppe skabe social isolation i forhold til klassekammerater og hidtidige venner. Både fordi de ekstreme grupper ofte er lukkede fællesskaber, der genererer en slags afhængighed, og fordi skolekammerater og andre tager afstand fra den unges holdninger og adfærd.

Rådgivning af forældre til ung mand i islamistisk bevægelse



Sagen kort

En særlig kommunal rådgivningsenhed, der arbejder med forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme i en større by, modtog i 2010 en henvendelse fra en pædagog på vegne af et bekymret forældrepar. Igennem sin kæreste var deres hjemmeboende 18-årige søn blevet introduceret til islam, var konverteret og tilknyttet en islamistisk bevægelse. Sønnen var under uddannelse og klarede sig godt, men forældrene oplevede adfærdsændringer, de fandt bekymrende. Blandt andet nye normer og værdier om ikke at fejre jul, ikke drikke alkohol og at kønsopdele gæsterne til det bryllup, sønnen havde planlagt med sin kæreste. Rådgivningsenheden gik ind i sagen for indledningsvis at vurdere bekymringsgrundlaget for mulig radikaliserings. I den efterfølgende proces var dialogen med forældrene i fokus af hensyn til den unges tarv nu og i fremtiden.

Bekymring

- Forældrene var bekymrede, fordi de havde fundet materiale fra en islamistisk bevægelse i hjemmet, der agiterede for blandt andet, at danske muslimer ikke bør deltage i valg, at muslimer bør sige fra over for danske værdier, og at der bør indføres et kalifat i stedet for demokrati. De havde også oplevet adfærdsændringer hos sønnen, der blandt andet ønskede at afholde sit bryllup med kønsopdeling. De var i tvivl om, hvordan de skulle håndtere situationen. Faderen reagerede meget voldsomt og overvejede at bryde definitivt med sønnen.

Indsats

Forældrene henvendte sig til en pædagog, de kendte privat, og ansatte hende som støtteperson, for at hun kunne snakke med sønnen og prøve at overbevise ham om at træde ud af bevægelsen. Efter at have talt med den unge mand tog pædagogen kontakt til en særlig kommunal rådgivningsenhed, der rådgiver om forebyggelse af radikaliserings.

Rådgivningsenheden valgte at tilknytte en af enhedens ressourcepersoner, som ud over at være socialpædagogisk børne- og ungemedarbejder selv havde konverteret til islam og tidligere havde været medlem af den samme islamistiske bevægelse. Ressourcepersonen rådgav pædagogen telefonisk et par gange. Sparringen omhandlede, hvad hun havde talt med den unge mand om, og hvor han var henne i processen. Et møde blev aftalt med forældrene for at få belyst uafklarede spørgsmål. Ressourcepersonen var især bekymret for faderens voldsomme reaktion. Sparringen fokuserede i første omgang på forældrene og på at oplyse dem om islam og den bevægelse, sønnen var medlem af, for at de bedre kunne forstå ham. Målet var at forhindre, at forældrene slog hånden af sønnen, idet han så ville miste sit nære netværk og komme til at stå uden tæt støtte.

“Undervejs i denne her diskussion kunne jeg mærke på faren og moren, at skuldrene kom ned. Og at vi fik debatteret det ned på det niveau, hvor det var. Og de kunne godt se, at det var en god idé, at sønnen selvfølgelig stadig skulle være en del af deres liv. Alt andet lige, så er den bedste måde at følge sønnens udvikling på jo, at han også i fremtiden kommer i deres hjem, og de besøger ham.”

Ressourceperson

På dette tidspunkt i processen valgte ressourcepersonen ikke at møde den unge, da han som nylig konvertit var meget optaget af islam og sandsynligvis ikke ville være modtagelig for dialog og kritik. Det blev vurderet, at et møde ville være mere frugtbart på et senere tidspunkt. Forældrene og ressourcepersonen aftalte, at ressourcepersonen ville være til rådighed for at mødes direkte med den unge, hvis han senere begyndte at tvivle lidt eller få mere kritiske overvejelser om bevægelsen, og der dermed ville være mere grundlag for at tage en diskussion med ham og udfordre hans ideer.

Medarbejdernes refleksioner

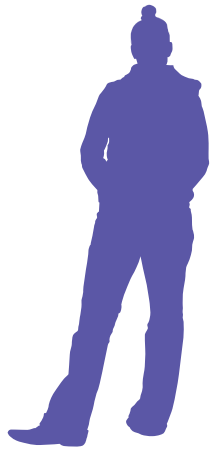
Rådgivningsenhedens og ressourcepersonens indsats var fokuseret på at give forældrene mere viden om bevægelsen og således gøre deres bekymring for sønnen mindre og mere håndterbar. Målet var at støtte forældrene i at fastholde en god relation til sønnen og undgå, at han mistede sit sociale netværk og blev isoleret i bevægelsen. Ressourcepersonens egen profil og baggrund spillede en vigtig rolle i håndteringen af denne sag. Det gjaldt dels personens faglige kompetencer inden for socialpædagogisk arbejde med unge, dels det personlige kendskab til de problemer, det kan skabe i en familie, når en ung konverterer til islam og bliver medlem af en sådan bevægelse.

Læringspunkter

- **Overvej timingen.** Unge, der går ind i meget lukkede bevægelser, gennemgår ofte forskellige faser fra dyb entusiasme i opstarten til begyndende tvivl senere i forløbet. Det tiltag, der vælges, skal udformes med øje herfor. Den unge skal være motiveret for at få effekt af et tiltag, der direkte involverer den unge selv.
- **Fasthold de nære relationer.** Det er vigtigt, at familie og øvrigt netværk opmuntres til ikke at afvise, stigmatisere eller isolere den unge. At bevare de nære relationer er vigtigt, hvis den unge skal have et alternativ ved fravalg af det ekstremistiske fællesskab.



Styrkede kompetencer til ung pige i det autonome miljø



Sagen kort

I efteråret 2009 i en større by indkaldte en skole til et netværksmøde for at drøfte en stigende bekymring for en 12-årig elev, der ofte pjækkede fra skole og skabte mange problemer, når hun var til stede. Pigen kom meget i byens autonome miljø. Hun stak flere gange af hjemmefra, og forældrene var bekymrede for miljøet og muligt stofmisbrug. Politiet havde anholdt pigens en gang i forbindelse med uroligheder ved rydningen af et besat hus, og kommunens socialforvaltning havde anvist en sagsbehandler til pigens. Skolen foreslog, at en opsøgende gadeplansmedarbejder fra et kommunalt ungeprojekt, der havde god kontakt og kendskab til det autonome miljø, blev tilknyttet pigens som midlertidig kontaktperson. Medarbejderen arbejdede på at skabe dialog og forståelse mellem pigens, forældrene og skolen, at nuancere pigens holdninger og at lære hende at forholde sig rummeligt til folk med en anden politisk holdning. Pigens kompetencer til at være i det autonome miljø blev også styrket.

Bekymring

- Forældrene var bekymrede for deres datter, der ofte stak af hjemmefra for at være en del af det autonome miljø. De havde mange konfrontationer med pigens og frygtede hashrygning og andre ulovligheder i miljøet.
- Skolen var bekymret for pigens, som havde en ustabil skolegang med meget fravær. Det var problematisk, at hun i skolen brugte stærke politiske paroler og var konfronterende over for lærerne og de andre elever.
- Socialforvaltningen havde åbnet en sag vedrørende pigens, fordi hun på et tidspunkt blev anholdt af politiet i forbindelse med rydningen af et besat hus.

Indsats

Bekymringen for pigens fik skolen til i samråd med forældrene at indkalde til et netværksmøde. Her deltog også pigens, en veninde og en opsøgende gadeplansmedarbejder fra kommunen med god kontakt og kendskab til det autonome miljø. Netværksmøder er første instans, inden skolen eventuelt sender en underretning videre til socialforvaltningen om en trivselsbekymring. Med forældrenes samtykke blev det besluttet at knytte den opsøgende medarbejder til pigens som kontaktperson i en kortere periode for at lære pigens at kende, afdække problemet og hjælpe med at anvise en egnet løsning.

Kontaktpersonen fokuserede i første omgang på pigens pjækkeri og hendes forhold til forældrene. Igennem en mæglende rolle dels mellem pigens og forældrene, dels mellem pigens og skolen, lyttede kontaktpersonen til argumentation fra alle parter og søgte at skabe dialog. Målet var at gøre skolen og forældrene mere åbne for dialog med pigens om hendes politiske interesser. For forældrenes vedkommende var hensigten, at de skulle få en mere nysgerrig holdning i stedet for at forbyde pigens at komme i det autonome miljø. Kontaktpersonen fokuserede i samtalerne med pigens på at anerkende hendes holdninger og ret til selvbestemmelse. Samtidig søgte kontaktpersonen at ruste hende til at være i miljøet og håndtere situationer, der kunne være ubehagelige. For eksempel hvis en misbruger eller psykisk syg i miljøet pludselig blev voldsom. Kontaktpersonen benyttede dialogmetoden 'spejling' til at søge at nuancere pigens holdninger. For eksempel ved ærligt at fremsætte egne observationer af eksisterende hierarki i det autonome miljø på trods af miljøets udtalte målsætning om en flad struktur.

“Grundlæggende, når vi taler om ekstremisme og i øvrigt unuancering på rigtig mange områder, så tror jeg, at det vigtigste udgangspunkt er anerkendelse. Og anerkendelse er ikke det samme som at sige god for noget. Anerkendelse handler om at lytte, møde og høre efter, så man forholder sig til, at den unge har selvbestemmelse og medbestemmelse over sit eget liv.”

Kontaktperson, opsøgende gadeplansmedarbejder

Kontaktpersonens relation til pigens løb over seks måneder, og i denne periode deltog kontaktpersonen i alle opfølgende netværksmøder. Igennem relationen lykkedes det at få pigens til at ændre sin holdning til skolen og pjække mindre. Efter samtaler med kontaktpersonen, forældrene og pigens henviste sagsbehandleren i socialforvaltningen pigens til kommunens ungeteam, hvor hun fik en ny, mere permanent støtte-kontaktperson og blev tilbudt et efterskoleophold.

Medarbejdernes refleksioner

Kontaktpersonen fokuserede dels på pigens, dels på hendes netværk. Ved for eksempel at tale med pigens om, hvad hun skulle gøre, hvis der opstod ubehagelige situationer, fik hun styrkede kompetencer til at kunne håndtere at være i det autonome miljø. Hendes dogmatiske politiske holdninger blev også nuanceret i et vist omfang, og fremmødet i skolen blev forbedret. Netværket omkring pigens, primært forældrene og skolen, blev mere åbent over for det autonome miljø og begyndte at forholde sig mere forstående og interesseret til pigens.

“Der er rigtig mange unge, som ikke er rustede til at klare vores individfokuserede verden. De søger en ramme, hvor der er nogle andre, der er ansvarlige. I de ekstremistiske grupper finder de et fællesskab, hvor der er nogle voksne eller andre jævnaldrende, der virker meget kloge på livet eller religionen. Hvad enten det så er White Pride, det autonome miljø eller religiøs ekstremisme. Der er måske i virkeligheden ikke så stor forskel, det er stadigvæk en ramme.”

Kontaktperson, opsøgende gadeplansmedarbejder

Læringspunkter

- **Inddrag den unge.** Det er vigtigt, at alle bekymringer og al information deles med den unge, bekymringen drejer sig om. Kontakten videre i systemet til politi, skole, forældre og andre bør derfor ikke gå udenom, men foregå i samarbejde med den unge.
- **Benyt anerkendelse og 'spejling'.** Det er vigtigt at anerkende og ikke fordømme den unges holdninger. Dialogmetoden 'spejling' kan anvendes i den direkte samtale. Her sætter man ord på den unges egne handlinger ved at beskrive det, man ser og oplever. For eksempel formuleret således: "Når jeg ser det og det, så tænker jeg ...". Dette følges op af, at man spørger til, hvordan den unge ser det. På den måde kan man være anerkendende og respektfuld over for den unge og samtidig give ærligt udtryk for, hvad man tænker.
- **Arbejd med motivation og find en vej ind.** Hvis den unge er meget afvisende over for dialog, når bekymringen præsenteres direkte, kan indsatsen i visse tilfælde fokuseres på andre emner og problemer, indtil man har opbygget mere tillid. Arbejd med den unges behov og motivation. Har den unge et ønske om at finde et sted at bo, finde en praktikplads eller få bedre relationer til venner og familie? Er det behov for fællesskab, identitet, spænding eller noget andet, der driver den unge? Tal om det, der optager eller kan motivere den unge, og overvej, hvordan den unges behov kan imødekommes på en positiv måde. Senere i forløbet kan den problematiske adfærd eventuelt adresseres mere direkte.
- **Styrk den unges kompetencer.** Det er ikke altid et realistisk mål, at den unge forlader et ekstremt miljø, fordi den unges tilknytning til miljøet er stor, og tilskyndelsen til at forlade det er lille. Det kan i første omgang være målet at styrke den unges kompetencer – både til at kunne fungere i det almindelige samfund med skole, familie med videre og til at kunne håndtere problemer og udfordringer i det ekstreme miljø. Der kan så efterfølgende arbejdes med at motivere og udfordre den unge til at forlade miljøet og finde nye interesser.



Mentorstøtte til psykisk ustabil og letpåvirkelig dreng



Sagen kort

I 2010 modtog en rådgivningsenhed, der arbejder med forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme i en større by, en henvendelse fra en kommunal sagsbehandler, der var bekymret for en ung klient. Det drejede sig om en 16-årig dreng, der var psykisk ustabil og meget nem at påvirke. Han kom fra svære familieforhold, var vokset op alene med sin far og på det tidspunkt indskrevet som dagelev på en behandlingsskole. Drengen var diagnosticeret med ADHD og var formentlig tidligt skadet; en ny psykiatrisk udredning var igangværende. Over de sidste to år var drengen blevet meget religiøs søgende, 'shoppede rundt' blandt islamistiske fora på internettet og forskellige moskeer. Bekymringens fokus var drengens letpåvirkelighed, og at han kunne komme i kontakt med grupper eller personer, hvor der var risiko for, at han ville gennemgå en radikaliserings og udvikle en uønsket adfærd. Rådgivningsenheden indledte et samarbejde med drengens sagsbehandler. For at følge og støtte drengen blev der etableret et mentorforhold mellem en af rådgivningsenhedens ressourcepersoner og drengen.

Bekymring

- På behandlingsskolen blev medarbejderne bekymrede for den unge, som ændrede adfærd. Han var blevet meget optaget af islam, rigid i sin omgangsform og søgte at påvirke nogle af de andre elever i religiøs retning.
- Bekymringen voksede i marts 2011, da drengen pludselig fortalte sin sagsbehandler, at han ønskede sit eget pas for at rejse ud af landet på ferie. Sagsbehandleren spurgte ind til dette, men kunne ikke få et klart svar på, hvorhen og med hvem han ville rejse.

“Vores største bekymring er, at vi føler, at han slet ikke reflekterer over de ting, han får at vide i den moske, han er tilknyttet nu. Alting bliver simpelthen taget ukritisk ind.”

Sagsbehandler, børnefamiliecenter

Indsats

Behandlingsskolen bragte drengens adfærd og stigende religiøsitet op på de halvårige statusmøder med drengens kommunale sagsbehandler, drengen selv og hans far. Her talte man åbent om bekymringen, men drengen ville ikke fortælle om sin omgangskreds, og hvilken moske han kom i. Drengens sagsbehandler talte med sin socialfaglige leder, der tilfældigvis var tilknyttet som ressourceperson til en særlig kommunal rådgivningsenhed, der arbejder med forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme. Rådgivningsenheden gik ind i sagen og søgte at kortlægge drengens relationer for at vurdere, om der var grund til egentlig bekymring, herunder ved at få mere viden om den moske eller studiegruppe, drengen var en del af.

“Han er ikke den kvikkeste dreng, og det er derfor, han er i systemet. Så vi er bekymrede for, om han bliver påvirket i en eller anden retning – for det er der mange eksempler på. Derfor vil vi gerne afdække, hvad det er for en menighed, han er tilknyttet, hvem han spørger til råds, hvem der rådgiver ham. Bare for at blive klogere på, i hvilken retning sagen bevæger sig ...”

Ressourceperson og socialfaglig leder, børnefamiliecenter

Behandlingsskolen og drengens sagsbehandler aftalte, at kontakten til den kommunale rådgivningsenhed blev håndteret gennem sagsbehandleren, og at skolen udelukkende tog sig af undervisning og drengens personlige udvikling. Rådgivningsenheden beklagede dette, idet den gerne ville etablere et tættere samarbejde med behandlingsskolen, der havde den daglige kontakt til drengen.

Bekymringen for drengen gik lidt op og ned, men voksede, da han en dag til sagsbehandleren udtrykte planer om at rejse ud af landet. Sagsbehandleren valgte at indkalde drengen til et børnemøde, det vil sige et møde uden forældrenes tilstedeværelse, hvor den socialfaglige leder også deltog. Her tilbød de drengen at indgå i et mentorforløb med den socialfaglige leder. Formålet med mentorforløbet var at åbne for en dialog med drengen om hans religiøsitet, situation og mål fremover – og på længere sigt at finde en mere permanent støtte-kontaktperson til ham.

Medarbejdernes refleksioner

Rådgivningsenheden vurderede, at drengen ikke var i en radikaliseringsproces, men at det var relevant at fortsætte med at følge ham. Hans letpåvirkelighed, ustabilitet og religiøse søgning udgjorde tilsammen en risiko for, at drengen kunne komme i kontakt med grupper eller personer, der kunne påvirke ham i ekstremistisk retning. Igennem mentorforløbet ville den faglige leder, som mand og muslim, kunne yde drengen støtte og sparring om det at være ung muslim i Danmark.

Læringspunkter

- **Undgå stigmatisering.** Det er vigtigt at kunne adressere medarbejdernes bekymring, herunder få tilstrækkelig viden til at vurdere denne, uden at den unge bliver stigmatiseret og føler sig overvåget. Især ved direkte samtale skal man være opmærksom på ikke at give den unge en oplevelse af at være stigmatiseret.
- **Tag risikofaktorer alvorligt.** Forebyggelse af adfærd, der er til skade for den unges trivsel eller trygheden i den unges omgivelser, er en central del af det ungdomspædagogiske arbejde. Svage handlekompetencer og svage sociale relationer er eksempler på risikofaktorer, der i nogle situationer kan gøre uønsket adfærd mere sandsynlig.
- **Brug relationsarbejde.** Det gælder om at understøtte udviklingen af handlekompetencer, relationer og andre beskyttende faktorer hos den unge – og i nogle situationer også om at støtte den unge i at bearbejde identitetsspørgsmål, at udfordre problematiske holdninger og motivere den unge til fornuftige interesser. Her er mentoring og andre former for relationsarbejde et godt værktøj.
- **Beskyt tillidsforhold.** Det er ikke ualmindeligt, at de medarbejdere, der i første omgang søger støtte til at håndtere en konkret bekymring, efterfølgende viger tilbage fra samarbejdet. Som i denne sag, hvor behandlingsskolen ikke ønsker at samarbejde med rådgivningsenheden. Der kan være mange grunde hertil, men en vigtig årsag er ofte medarbejdernes frygt for at ødelægge det tillidsforhold, de har opbygget til den unge.



Mentor og psykologhjælp til mand med interesse for militant islamisme



Sagen kort

I en større by deltog en 25-årig mand i 2010 i et aktiveringsprojekt om it-opkvalificering for unge marginaliserede. Medarbejderne på aktiveringsprojektet oplevede, at manden var svær at tale med, og at han drejede alle emner hen imod et religiøst indhold. Han lovpriste blandt andet en somalisk militant bevægelses aktiviteter i Somalia og udtrykte ønske om at rejse ud af Danmark. Medarbejderne i projektet blev bekymrede for, at han skulle møde nogen, der ville påvirke ham og støtte ham i at rejse til Somalia og muligvis slutte sig til den militante bevægelse. Medarbejderne henvendte sig derfor til kommunens integrationschef. Kommunen valgte at tildele manden en mentor og tilbyde psykologhjælp. Det vurderedes, at indsatsen hjalp ham ind på et mindre problematisk spor.

Bekymring

- Medarbejderne på aktiveringsprojektet var bekymrede, fordi manden brugte meget tid på ekstremistiske hjemmesider, så videoer fra militante islamistiske grupper og udtrykte støtte til disse grupper og modstand mod demokrati som styreform.
- Manden udtrykte voldsom kritik af det danske system, demokratiske styreform og bestemte lande. Han udtrykte ønske om at lære at lave videoer og at rejse ud af Danmark. Medarbejderne var usikre på, hvad formålet var og bekymrede for, at det kunne have noget med ekstremisme at gøre.

Indsats

I de seks måneder, manden var tilknyttet aktiveringsprojektet, forsøgte medarbejderne at komme tættere ind på livet af ham. Efter at manden havde været der et stykke tid, fik medarbejderne bedre kontakt til ham og dybere kendskab til hans sociale problemer og mere indsigt i hans ekstremistiske holdninger. Han var kommet til Danmark fra Somalia som 11-årig med slægtinge, men uden sin nære familie. Han havde en række sociale problemer. Han var boligløs og overnattede hos en gruppe venner. Han havde også for nylig været involveret i en traumatisk trafikulykke og derfor fået bevilliget psykologhjælp, som dog var blevet afbrudt. En virksomhedskonsulent med somalisk baggrund forsøgte at gå i dialog med manden og udfordre hans holdninger, men oplevede, at det var svært at trænge igennem. Medarbejderen underrettede projektlederen om sin bekymring for manden, som han mente havde brug for hjælp. Projektlederen gik videre med bekymringen til sin overordnede, integrationschefen.

Integrationschefen bad om en skriftlig beskrivelse af, hvad man havde observeret i aktiveringsprojektet, og tog derefter kontakt til en særlig arbejdsgruppe i kommunen nedsat til at håndtere ekstremisme og radikaliseringsager. I arbejdsgruppen tog man en faglig dialog om sagen og blev enige om at have en professionel bekymring for manden. Integrationschefen informerede en samarbejdspartner i PET om bekymringen.

PET bad integrationschefen udarbejde en egentlig underretning om sagen og spurgte, hvad kommunen kunne gøre for at forhindre, at sagen udviklede sig. Integrationschefen talte med medarbejderne i aktiveringsprojektet, som foreslog at tilbyde manden psykologbehandling og en mentor, der kunne støtte manden igennem positivt samvær og med kritisk og konstruktivt modspil.

I forvaltningerne opstod der usikkerhed om, hvem der skulle betale for en sådan forebyggende indsats. Man ønskede ikke at informere manden om, at disse tilbud var affødt af en bekymring for hans sårbarhed over for ekstremistiske grupper.

“Vi valgte at gå ind i den her sag, fordi det så ud til, at det kunne udvikle sig til noget meget alvorligt. Men det er ofte svært, hvis man ikke har noget belæg for at bevillige de penge, der er nødvendige for at sætte ind. Det er et strukturelt problem, at der mangler bemyndigelse og finansiering af tiltag, der prøver at forebygge radikaliserings.”

Integrationschef

Integrationschefen drøftede finansieringen af disse forebyggende tiltag med den øverste leder af jobcentret. Lederen besluttede undtagelsesvis at bevillige midlerne direkte fra kommunekassen, det vil sige uden mulighed for refusion fra staten. Dette var nødvendigt, fordi der ingen paragraffer eller lovgivning fandtes, man kunne henvise til for at få dækket udgifter begrundet i bekymring for ekstremisme.

Jobcentret fandt en frivillig mentor fra en lokal somalisk forening, der havde modtaget støtte fra kommunen. Mentoren arbejdede især med at nuancere og udfordre mandens opfattelse af militante islamistiske grupper. Han benyttede musik, poesi og bøger på somalisk, der omhandlede de negative sider af den somaliske islamistiske bevægelse. Efter manden forlod aktiveringsprojektet, havde arbejdsmarkedsforvaltningen ikke længere direkte kontakt med ham. Manden var heller ikke tilknyttet socialforvaltningen og modtog ingen offentlige ydelser. Den somaliske virksomhedskonsulent fra aktiveringsprojektet holdt dog igennem sit private netværk kontakt med manden. Manden optrådte mindre dogmatisk og så ud til at være i psykisk bedring.

Medarbejdernes refleksioner

Integrationschefen og virksomhedskonsulenten vurderede, at mentoren med somalisk baggrund havde haft mange gode samtaler med manden og igennem relationen havde udfordret og nuanceret mandens billede af de militante islamistiske bevægelser.

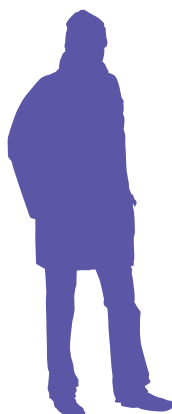
“Han er blevet en anderledes mand. Mentoren har været inde og arbejde med at vise ham den negative side af militant islamisme igennem videoer, musik og digte, der på modersmålet taler om de dårlige ting ved dette. Og det gør ham lidt blød. Han er ikke 100 procent almindelig, men har blødere meninger i dag.”

Virksomhedskonsulent

Læringspunkter

- **Vær kreativ i forsøget på at opnå en god relation.** At bruge kunstneriske udtryksformer til at understøtte argumenter og at interagere på modersmålet kan nogle gange være en mere direkte vej til at kommunikere, påvirke følelser og understøtte refleksion.
- **Nyttiggør tokulturelle kompetencer.** Medarbejdere med samme tokulturelle baggrund som den person, bekymringen gælder, har gode forudsætninger for at forstå personens bevægelsesgrunde og gå i dialog.
- **Afklar finansieringen.** I en forebyggende indsats over for voksne kan der være usikkerhed om finansieringen, hvis der ikke umiddelbart er lovhjemmel til en indsats eller øremærkede midler til rådighed. En konkret indsats afhænger således, som i denne sag, af ledelsens holdning til sagen samt muligheden for at dispensere eller på anden måde etablere et sagligt grundlag for finansiering.

Forebyggende samtaler med ung mand med yderligtgående holdninger



Sagen kort

En kommunal tværfaglig arbejdsgruppe, der arbejder med at forebygge radikaliserings af unge i en større by, modtog i 2010 en henvendelse fra en sagsbehandler om en ung mand på 21 år. Bekymringen for den unge kom i første omgang fra hans mor, der havde fortalt sin sagsbehandler, at hun var meget bekymret for sin søn. Arbejdsgruppen tog bekymringssagen op på dens faste møder hver 14. dag for at vurdere alvoren. En første afdækning af den unges forhold gav intet grundlag for at gå ind i sagen. En kommunalt ansat gjorde senere arbejdsgruppen opmærksom på, at den unge ytrede sig meget yderligtgående i islamistiske fora på internettet. Arbejdsgruppen besluttede at kontakte ham, og en af dens repræsentanter inviterede ham til en samtale. Efter to samtaler var bekymringen for ham så alvorlig, at man tilbød en voksenmentor fra arbejdsgruppens mentorkorps. Dette tilbud tog den unge mand imod.

Bekymring

- Moderen var bekymret for sin søn, der var blevet meget yderligtgående i sine holdninger og havde ændret adfærd. Blandt andet søgte han at præge sine mindre søskende til en mere ortodoks fortolkning af islam og brugte meget tid på hjemmesider, som moderen opfattede som ekstremistiske.
- I den tværfaglige arbejdsgruppe øgedes bekymringen, da man blev opmærksom på, at den unge kom med udtalelser som "de muslimske hære skal marchere igen", "kalifatet skal opnås ved væbnet kamp" og "demokratiet stinker" på islamistiske fora på internettet.

Indsats

Sagsbehandleren, som moderen udtrykte sin bekymring over for, sendte en underretning til socialforvaltningen. Socialforvaltningen videregav underretningen til politiets kriminalpræventive afdeling, som sendte den til kommunens tværfaglige arbejdsgruppe, der arbejder med forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme. I gruppen søgte man oplysninger om den unge mand igennem tilgængelige kanaler som for eksempel uddannelsesvejledningen. Den unge var studerende på en videregående uddannelse og boede for sig selv. Han var hverken kendt i forbindelse med SSP-systemets behandling af personsager eller i socialforvaltningen. Man fandt kun få oplysninger om ham og valgte derfor ikke at gå videre med sagen.

Senere underrettede en opsøgende medarbejder i kommunen politiet om noget korrespondance og ekstremistiske ytringer på internettet. Det viste sig, at den 21-årige var blandt dem, der ytrede sig meget ekstremistisk. Arbejdsgruppen besluttede at tage sagen op igen og at kontakte den unge mand direkte. En repræsentant fra arbejdsgruppen fik fat i ham og introducerede gruppens arbejde med forebyggelse af radikaliserings. Den unge indrømmede uopfordret at have ytrret sig lidt for rabiater på nettet. Repræsentanten inviterede den unge mand til en uformel samtale.

I den første samtale mellem den unge og repræsentanten for arbejdsgruppen deltog også en fra gruppens mentorkorps, der læste religionsvidenskab med speciale i islam. I løbet af samtalen slappede den unge efterhånden af og åbnede sig. Mentorens indgående kendskab til islam gjorde, at der lige fra starten var tillid mellem de to. Den unge talte meget om sin tro og beskrev, hvor meget den betød for ham. Mentoren stillede ham spørgsmål om islam og koran-fortolkninger for at

vurdere hans viden om dette. Konklusionen var, at religion betød meget for den unge, men at hans viden om islam ikke stak så dybt. Sluttelig aftalte man et andet møde.

Det andet møde forløb lige så positivt som det første. Samtalen handlede meget om, hvordan det var at være ung muslim i Danmark, og hvor meget religion og filosofi betød for ham i hans liv lige nu. Oplevelsen var, at den unge blev stimuleret af at tale om disse emner og åbnede sig mere og mere. Han erkendte at have ytrret sig yderligtgående og beskæftiget sig med hjemmesider med ekstremistisk indhold. Da samtalen blev rundet af, tilbød repræsentanten fra arbejdsgruppen, at den unge kunne fortsætte med at møde mentoren, og det tilbud var han positivt indstillet over for.

“Det er overraskende for mig, hvor let det er gået med mentorordningen. Vi havde hele tiden tænkt, at det ville blive svært. For hvordan skal vi komme som myndigheder og sige til personer, der måske ikke i den forstand er kriminelle, at de skal have en mentor? Det kunne jeg se nogle store udfordringer i, men det er gået godt”

Repræsentant for den tværfaglige arbejdsgruppe

Medarbejdernes refleksioner

Efter forløbet med denne unge mand følte medlemmerne af arbejdsgruppen, at de havde fået en bedre indsigt i, hvad det egentlig betyder, når unge ytrer sig yderligtgående og beskæftiger sig med ekstremistiske hjemmesider. Konklusionen var, at den unge mand langt fra var på vej til at blive terrorist, men rettere var engageret i en form for modkultur, hvor han søgte svar på meningen med sit liv. Fordi han var meget åben og søgende, kunne han dog potentielt komme i kontakt med 'de forkerte' og blive påvirket i ekstremistisk retning.

“Med den forebyggende indsats er det jo sådan, at vi aldrig kan sige, hvilken effekt det har – altså har vi reddet ham eller ej? Der er en risiko for, at han møder, hvad PET ville kalde radikaliserings, men det kan også være, han selv kommer ud af det. Det er bare lidt mere sandsynligt, at han kommer på den rigtige kurs ved, at vi giver ham en mentor i stedet for at lade ham sejle sin egen sø”

Leder af den tværfaglige arbejdsgruppe

Læringspunkter

→ **Tal direkte om bekymringen.** I denne sag oplevede repræsentanten for arbejdsgruppen, at den direkte henvendelse til den unge om bekymringen for hans yderligtgående ytringer blev positivt modtaget. Den unge mand indrømmede at have ytrret sig lidt for yderligtgående og ville gerne komme til en uformel samtale. De to samtaler med den 21-årige forløb meget positivt, og han var meget åben om sit liv og sin religion.

→ **Mange veje til tillid og refleksion.** En god relation til en ung person opnås ved at vise troværdighed og anerkendelse. Man behøver ikke nødvendigvis have samme tro som den unge for at understøtte refleksion og adfærdsændringer. Men i mange tilfælde kan det, som i denne sag, være en stor hjælp at have indgående kendskab til den unges tro. Det styrker både den gensidige tillid og muligheden for at udfordre den unges antagelser.

Mentor til ensom og vred ung mand



Sagen kort

I en større by kontaktede en skoleleder i 2010 politiet, fordi en elev havde skrevet til en anden på Facebook, at han ville bombe sin klasse. Eleven var en 18-årig ung mand, der blev beskrevet af skolelederen som en meget religiøs enspænder med yderligtgående holdninger. I skolen gik han i rette med de andre elever og kommenterede for eksempel de muslimske pigers påklædning og opførsel. Politiet tolkede henvendelsen som, at den unge var personfarlig, anholdt ham og ransagede hans hjem. Dette påvirkede den unge meget, og han begyndte at komme mindre i skole. Han blev senere smidt ud af uddannelsen på grund af fravær. En tværfaglig arbejdsgruppe i kommunen, der arbejder med forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme, vurderede sagen og besluttede at kontakte den unge mand. Han blev inviteret til en uforpligtende samtale. Her udtrykte den unge frustrationer og vrede imod samfundet. Bekymringen for ham voksede, og han blev tilbudt et mentorforløb.

Bekymring

- Den 18-årige elevs ytringer på Facebook om at ville bombe sin klasse gjorde skolelederen bekymret. Han kontaktede politiet for at få rådgivning om håndtering af sagen.
- Repræsentanten fra den tværfaglige arbejdsgruppe blev stærkt bekymret for den unge mand efter samtalerne. Den 18-årige virkede meget vred og frustreret og udtrykte afstandtagen til samfundet.

Indsats

Da skolelederen ringede til politiet for at få rådgivning om håndtering af sagen, tolkede politiet den unges ytringer som en trussel om personfarlig vold. Efterfølgende vurderede politiet, at dette var et fejlskøn, og at sagen ikke skulle have været håndteret så drastisk. Kommunens tværfaglige arbejdsgruppe, der arbejder for at forebygge radikaliserings af unge, overtog sagen. Gruppen forsøgte igennem uddannelsesvejledning og socialforvaltning at finde oplysninger om den unge mand, men han var ikke registreret nogen steder. Man besluttede at kontakte ham direkte. En repræsentant fra arbejdsgruppen ringede til ham og introducerede gruppens arbejde med forebyggelse af radikaliserings. Den unge tog imod tilbuddet om en uforpligtende samtale.

Under samtalen talte repræsentanten fra arbejdsgruppen og den unge mand meget åbent sammen om bekymringen for hans yderligtgående holdninger og truende ytringer. Den unge var mest interesseret i at tale om diskriminerende samfundsforhold, og hvor uretfærdigt han var blevet behandlet. Repræsentanten forklarede, at formålet med arbejdsgruppens indsats netop var at fremme inklusion og ligeværdig deltagelse og opfordrede den unge til at se og bruge samfundets mange muligheder. Bekymringen for den unge voksede, da han nævnte, at der i hans omgangskreds var andre med yderligtgående holdninger, som var kendt af politiet fra konkrete terrorrelaterede sager. Han fortalte også, at han tænkte på at forlade landet efter endt uddannelse og havde kontakter til ekstremistiske miljøer i Pakistan. Det viste sig, at den unges mor var død cirka otte uger efter, at han blev smidt ud af skolen. Dette øgede arbejdsgruppens bekymring for ham.

Repræsentanten for arbejdsgruppen oplevede den unge som meget vred, ensom og higende efter at få kontakt til omverdenen og tilbød ham derfor en mentor fra arbejdsgruppens mentorkorps. Den unge tog imod tilbuddet og fik en ung jurist med tyrkisk baggrund som mentor. De to etablerede en god og positiv relation og mødtes flere gange til sociale aktiviteter som cafebesøg og biografture. Samtalerne drejede sig især om spørgsmål vedrørende samfundet og religion. Målet for mentoren var blandt andet at udfordre den unges plan om at rejse til Pakistan efter endt uddannelse og åbne hans blik for mulighederne i det danske samfund.

“Det har været en fantastisk proces, at vi har kastet os ud i direkte samtaler med den enkelte ekstremist, som vi kalder det. Men det er utrolig krævende. Det er vigtigt, at man fremstår troværdigt og vækker tillid. Man skal virkelig være lyttende og følede, fordi der rører sig så mange ting i den unge.”

Repræsentant for den tværfaglige arbejdsgruppe

Medarbejdernes refleksioner

Ved møderne med repræsentanten for den tværfaglige arbejdsgruppe udtrykte den unge, at han følte sig trampet på af 'systemet' og uretfærdigt behandlet af skolen og sin klasse. Han udtrykte megen vrede, frustration og had imod samfundet. Samtidig viste han sig at være en ensom ung, der higede efter voksenkontakt og havde kontakter til ekstremistiske miljøer. Denne profil fik den tværfaglige arbejdsgruppe til at opfatte ham som et eksempel på en, der potentielt kunne gøre noget drastisk. Man var derfor meget tilfreds med at have fået etableret en god kontakt til den unge igennem mentorrelationen.

“Grundlæggende søger vi jo ikke efter de farlige i det forebyggende projekt. Vi har et tværfagligt samarbejde, hvor vi kigger på vækstgrundlaget og mistrivsel, men de egentlig farlige er PETs arbejdsgrundlag, ikke vores.”

Leder af den tværfaglige arbejdsgruppe

Læringspunkter

- **Reager, men undgå at overreagere.** Trusler om at skade andre skal altid tages alvorligt. Men det er vigtigt at undersøge baggrunden og handle derefter. En voldsom indsats eller en massiv reaktion på en konkret bekymring kan forstærke en allerede eksisterende følelse af diskrimination og vrede mod samfundet. I denne sag var der en række konkrete hændelser, der fik den unge til at føle sig uretfærdigt behandlet og misforstået og optrappede hans vrede mod samfundet.
- **At anerkende og udfordre.** Mange unge har, som i dette tilfælde, en stærk opfattelse af at være blevet behandlet dårligt. Den opfattelse kan i vidt omfang være berettiget, og følelsen af at være forurettet bør anerkendes. Men det er ikke det samme som at bekræfte den unge i en offermentalitet, der overskygger alt andet og ikke kan bringe den unge videre. Den unge bør udfordres til at aktivere sine ressourcer og have øje for samfundets positive sider og muligheder. En stabil voksenkontakt kan være afgørende i indsatsen for at støtte den unge i at aktivere egne ressourcer.
- **Vær opmærksom på traumatiske hændelser.** Udenlandske erfaringer viser, at personlige kriser, for eksempel dødsfald i familien, som der også var tale om i denne sag, i visse tilfælde kan fungere som en 'kognitiv åbning' og accelerere en radikaliserings hos sårbare individer.



Praktik og job til ung mand, der opfordrede til ildspåsættelse



Sagen kort

I en større by mødte en opsøgende medarbejder i sensommeren 2009 tilfældigt en gruppe unge på gaden. En af de ældste, en 22-årig mand, talte meget vredt og ophidset om udenrigspolitiske begivenheder som konflikten i Afghanistan og Israel-Palæstina-konflikten. Han udtrykte had til Danmark og opfordrede til at 'brænde hele byen af'. Episoden fandt sted, efter at unge tidligere på året havde sat ild til biler i flere byer landet over. Medarbejderen skrev en indberetning til sin chef om episoden. Han kontaktede så den 22-årige og søgte at etablere en relation til ham. Først fandt medarbejderen en praktikplads til den unge og senere et job i et varehus. I denne periode blev den unge aktiv i byens moske. Her blev han venner med en ældre mand med, hvad den opsøgende medarbejder kalder, 'stærke, triste og ekstremistiske' holdninger. Kort efter blev den unge stærkt deprimeret, og ansættelsen måtte ophøre. Socialcentret overtog kontakten til den unge.

Bekymring

- Den opsøgende medarbejder blev bekymret, da han hørte den 22-åriges opfordring til hærværk og voldsomme udtalelser. Han forbandt udenrigspolitiske problemer med en lokal kontekst og udtrykte stort had til Danmark.
- Den unge begyndte at gå sammen med en ældre mand, som imamerne havde forbudt at tale i den lokale moske, fordi de ikke var enige med ham i hans holdninger til samfundet.
- Bekymringen for den unge voksede, da han senere truede med at ville tage sit eget eller en andens liv. Han blev diagnosticeret med svær depression.

Indsats

Den opsøgende medarbejder indberettede episoden med den 22-åriges opfordring til ildspåsættelse til sin chef. Selv om det var uklart, hvor alvorligt det var ment, understregede medarbejderen, at episoden skulle tages seriøst. Chefen bragte bekymringen videre til kommunens centrale SSP-udvalg, hvor den blev fremlagt og drøftet. Herefter tog politiet sig af sagen. Som ansat i børne- og ungeafdelingen kunne den opsøgende medarbejder formelt ikke tage sig af den unge, der var over 18. Efter aftale med sin chef tog medarbejderen alligevel kontakt til den 22-årige.

Medarbejderen fandt ud af, at den unge mand var født i Danmark og vokset op under svære vilkår med en traumatiseret far og en syg mor – begge med flygtningebaggrund. Den unge havde haft afbrudt skolegang og svært ved at finde job eller komme i gang med uddannelse. Den unges storebror var en del af byens kriminelle miljø, og den 22-årige deltog i periferien – for eksempel i form af opgaver med at holde vagt. Han havde aldrig været direkte i politiets søgelys.

"Set i bakspejlet er jeg glad for, at jeg ikke bare afviste ham. Fordi i sådanne situationer, hvor nogle mennesker udfordrer vores autoritet, kan man let komme til at sige: 'ham vil jeg slet ikke have noget med at gøre'."

Opsøgende medarbejder

Den unge mand udtrykte ønske om at blive pædagog, og medarbejderen fandt et praktiksted til ham. Det fungerede dog ikke, og den 22-årige stoppede hurtigt. Medarbejderen kendte en

jobformidler, som hjalp med at skaffe den unge ansættelse i et stort varehus. Den unge mand var meget stolt og glad for jobbet, som i en periode gik rigtig godt. Samtidig, i et forsøg på at komme væk fra sin kriminelle omgangskreds, søgte den unge hen i byens muslimske fællesskaber. Først blev han aktiv frivillig i en arabisk forening og senere i den lokale moske. I moskeen mødte han en ældre mand, der havde fået forbud mod at tale i moskeen, fordi man ikke delte hans holdninger til samfundet. Holdninger, der beskrives af medarbejderen som 'stærke, triste og ekstremistiske'. De to etablerede et venskab og begyndte at bruge tid sammen. Efter nogle måneders ansættelse i varehuset var den unge involveret i et trafikuheld, der gav ham men. Varehuset henviste ham til fysioterapi og psykologbehandling. Hans psykiske problemer blev værre, og til sidst afbrød varehuset samarbejdet og stoppede ansættelsen.

Medarbejderen og jobformidleren var bekymrede for den unge, men følte ikke, de havde ressourcer til at hjælpe ham yderligere. Den unge havde behov for støtte med praktiske ting og hagede efter kontakt; han kunne finde på at ringe til dem flere gange om dagen. De overdrog derfor sagen til socialcentrets afdeling for unge. Den 22-årige følte ikke, socialcentret kunne hjælpe ham, og ønskede, at den opsøgende medarbejder fortsatte som støtteperson. Dette var ikke muligt, da opgaven lå uden for medarbejderens arbejdsområde.

Efter et stykke tid ringede den 22-årige igen til jobformidleren og sagde, at han ville tage sit eget eller en andens liv. Den opsøgende medarbejder kørte ud til ham og fulgte ham på psykiatrisk skadestue. Diagnosen var voldsom depression, og han fik ordineret antidepressiv medicin og psykologbehandling igennem egen læge. Her endte medarbejderens professionelle kontakt til den unge, som han indimellem møder i moskeen.

Medarbejdernes refleksioner

Medarbejderen oplevede, at det tætte forhold, han etablerede til den unge, til dels byggede på, at de begge var muslimer og kom i den samme moske. De talte blandt andet sammen om, hvordan man er en god muslim, og medarbejderen forsøgte at give den unge en mere nuanceret opfattelse af islam. Medarbejderen oplevede det som meget frustrerende ikke at kunne følge sagen til dørs. Han var usikker på, om det almindelige sociale system havde ekspertisen til at håndtere sådanne unge, der er sårbare over for ekstremisme.

"I kommunen har vi ikke en mentorordning, der kan træde i kraft, hvis vi er bekymret for en person, der er på vej til at tage nogle forkerte valg i sit liv."

Opsøgende medarbejder

Læringspunkter

- **Vær nysgerrig, og stå til rådighed.** Det er vigtigt at give sig tid til de unge, der udviser foragt for autoriteter og udtrykker yderligtgående holdninger. Hvis man afviser dem, risikerer man helt at miste kontakten.
- **Søg information om det, der optager de unge.** I denne sag var den unge meget provokeret af udenrigspolitiske og samfundsmæssige forhold. Ved at søge information om emnerne – og få en dialog i gang i en skole, en klub eller på tomandshånd – kan man understøtte de unge i at få et mere nuanceret syn på de samfundsforhold, der optager dem.
- **Udnyt eksisterende relationer.** I nogle tilfælde kan en mentor ikke tilknyttes via serviceloven, et særligt mentorprogram eller andre ordninger. Her kunne en mulig model være at frikøbe den medarbejder, der har den bedste kontakt til den unge, man er bekymret for. Det kan for eksempel være en skolelærer, en sagsbehandler eller en opsøgende medarbejder. På den måde bygger man videre på en allerede eksisterende relation, den unge er glad for og tryk ved, hvilket muligvis kan skabe bedre resultater.



INDSATSER I RELATION TIL GRUPPER

Hurtig indsats for at opløse højreekstremistisk gruppe



Sagen kort

Efter et voldsomt overfald på to elever på en folkeskole i en større by i januar 2010 fik skolelederen kendskab til eksistensen af en gruppe eller 'bande' med højreekstremistiske holdninger. Gruppen havde en Facebookside, hvor de hyldede nynazismen, refererede til nazistiske tekster og kom med racistiske udtalelser. Gruppen bestod af 15 unge mænd i alderen 16-20 år, hvoraf nogle gik i folkeskole, og andre var anbragt på institution, samt en ældre mand. Skolelederen informerede den lokale SSP-koordinator om sagen. Denne forelagde sagen for en kommunal arbejdsgruppe nedsat på tværs af forvaltningerne til at håndtere bekymringssager om radikalisering og ekstremisme. En koordineret indsats fik i løbet af et par uger opløst gruppen og iværksat individuelle handleplaner og opfølgning for de unge medlemmer.

Bekymring

- To folkeskoleelevers voldsomme overfald på to skolekammerater, der var mørke i huden, samt racistiske udtalelser gjorde skolelederen opmærksom på eksistensen af en gruppe eller 'bande' med højreekstremistiske holdninger.
- Skolelederen fandt ud af, at gruppen havde en Facebookside, hvor medlemmerne kom med nedgørende udtalelser om indvandrere og jøder og refererede til nynazisme og nazistiske tekster. En 40-50-årig mand var involveret, og gruppen holdt til i hans lejlighed.

Indsats

Skolelederen informerede den lokale SSP-koordinator om overfaldet og gruppen. Han bragte sagen videre til kommunens særlige arbejdsgruppe nedsat på tværs af forvaltningerne til forebyggelse af radikalisering. Gruppens koordinator indkaldte alle relevante aktører til møde, blandt andet opsøgende medarbejdere fra kommunens ungeafsnit, politiets forebyggelsesafdeling, lokalpolitiet, skolelederen og repræsentanter fra fritidsklubber i området. På mødet kortlagde man eksisterende kendskab og kontakt til de unge i gruppen. Bekymringen for, hvad gruppen kunne udvikle sig til, blev taget alvorligt, og en hurtig indsats blev iværksat.

“Det er overraskende, hvor lynhurtigt unge, der ikke har skolegang, kun har dårlige relationer til hinanden og ikke har forældre, der har fat i dem, kan bygge sådan noget op.”

Skoleleder

Arbejdsopgaverne blev fordelt mellem aktørerne. Politiet undersøgte lovligheden af Facebooksidens indhold og den 40-50-årige mands rolle. Man frygtede seksuelle motiver. Sagsbehandlerne fra ungeafsnittet tog sig af de unge, der var anbragt på døgninstitution, og som man igennem tilsynsforpligtelsen i forvejen havde et samarbejde med. Der blev afholdt individuelle møder og udarbejdet handleplaner i samarbejde med institutionerne og de unges forældre. Handleplanerne indeholdt regler for de unges opførsel uden for institutionerne, for eksempel hvornår de måtte tage hjem, og hvem de måtte omgås, samt individuelle uddannelsesplaner. Skoleledelsen tog kontakt til forældrene til dem, der stadig gik i folkeskole. Forældrene var meget chokerede, men var indstillede på at samarbejde med myndighederne om at holde deres børn ude af den pågældende omgangskreds.

“Vi satte massivt ind for at få stoppet det her. Selv om deres hjemmeside fremtrådte lidt latterlig, så var der alligevel undertoner af noget meget bekymrende. Enhver kunne se, at hvis vi ikke stoppede det, kunne det udvikle sig. Fordi systemet reagerede så massivt – lige fra politi, til socialmedarbejdere, til fritidsklub og skole – var vi i stand til at få opløst gruppen i løbet af et par uger.”
Koordinator af tværfaglig arbejdsgruppe

Det viste sig sværest at få kontakt til de tre-fire mest engagerede medlemmer i gruppens kerne. De kom fra familier med dårligt fungerende forældre, havde ingen tilknytning til skolesystemet og generelt meget svag voksenkontakt. Man rettede derfor indsatsen mod de nemmest tilgængelige, for eksempel de mindst involverede eller dem, der sidst var kommet ind i gruppen, for derigennem at svække gruppen. Metoden med at fjerne de mere løst tilknyttede medlemmer for at svække kernen kaldes 'peel the group'. De yngste blev fulgt tæt igennem de individuelle handleplaner, indtil de fyldte 18 år og blev sluppet af børne- og ungeforvaltningen.

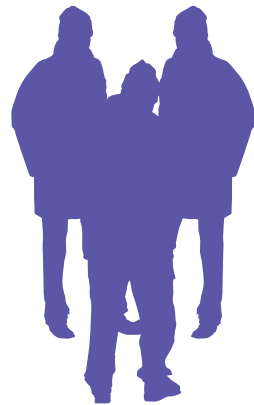
Medarbejdernes refleksioner

Gruppen blev opløst på et par uger, fordi skoleledelsen vidste, hvem den skulle henvende sig til, da eksistensen af den højreekstremistiske gruppe først blev opdaget. Igennem det etablerede SSP-system og den særlige arbejdsgruppe i kommunen iværksatte man en koordineret og massiv indsats på tværs af de forskellige forvaltninger. Arbejdsopgaverne blev fordelt mest hensigtsmæssigt, og man benyttede eksisterende kendskab og relationer til de unge.

Læringspunkter

- **Kortlæg problemets omfang.** For at kunne iværksætte en effektiv indsats over for en ekstremistisk gruppe skal der samles viden om gruppens medlemmer og aktiviteter. En grundig kortlægning kan lette identifikationen af relevante aktører og en effektiv fordeling af arbejdsopgaver.
- **Tænk tværfagligt.** Medarbejderne oplevede, at indsatsen blev hurtig og effektiv, fordi den blev tilrettelagt som et omfattende samarbejde på tværs af flere forskellige institutioner og fagområder med relevans for de unges trivsel. Det er vigtigt at udpege en koordinator eller tovholder for indsatsen.
- **Målret indsatsen individuelt.** Indsatsen for at få børn og unge ud af et negativt fællesskab, som en højreekstremistisk gruppe, kan med fordel målrettes hvert individs situation. Unge uden for uddannelsessystemet, uden arbejde og med svag voksenkontakt kræver en anden indsats end unge under uddannelse og med ressourcestærke forældre, der kan inddrages i indsatsen.
- **Arbejd med gruppens yderste lag.** 'Peel the group' er en model, der fokuserer på medløbere, sent tilkomne og andre perifert tilknyttede medlemmer af gruppen. Det er ofte lettere at få kontakt til unge i de yderste lag. De har ofte mindst investeret i gruppen, og deres ideologiske engagement fylder ofte mindre end hos lederne i gruppen. Idéen er, at hvis de yderste lag falder fra, bliver kernen i gruppen også svækket.

SSP-samarbejdet tackler rekruttering til islamistisk gruppe i boligområde



Sagen kort

I 2010 opdagede en klubpædagog i en fritidsklub på den københavnske vestegn, at unge i området deltog i møder afholdt af en islamistisk gruppe. Pædagogen gik til sin klubleder med sin bekymring, og sammen kortlagde de problemets omfang. Man fandt, at omkring 50 unge fra 16 år og op fra boligområdet deltog jævnligt i gruppens møder. I fritidsklubben observerede man ændringer hos en gruppe af de ældste drenge; for eksempel kritiserede flere af dem muslimske piger på en generende måde, og én gav udtryk for at ønske at blive selvmordsbomber. Klublederen valgte at informere den lokale integrationskonsulent, som informerede lokalpolitiet. Igennem SSP-samarbejdet begyndte de forskellige aktører i området at holde nøje øje med de unge, og efter et halvt års tid flyttede gruppen sine aktiviteter fra området.

Bekymring

- Personalet i fritidsklubben observerede bekymrende adfærdsændringer hos flere af de unge, blandt andet at de ikke længere deltog i fællesskabet i klubben, og at de kritiserede de muslimske pigers opførsel og påklædning.
- De unge var pludselig meget optagede af konflikter og begivenheder i Mellemøsten og udtrykte modstand mod det danske samfund. Bekymringen voksede, da en af de unge i forbindelse med et stormøde i den islamistiske gruppe sagde til en klubpædagog, at han var parat til at være 'levende bombe'.

Indsats

En klubpædagog oplevede, at flere unge begyndte at gå midt i fodboldtræningen for at bede og undrede sig over, hvor de gik hen. Klubbens leder og pædagogen besluttede at undersøge, hvad der foregik, herunder hvem der deltog i disse aktiviteter, samt hvor og hvor ofte de mødtes. De fandt ud af, at en islamistisk bevægelse jævnligt holdt møder med cirka 50 unge fra boligområdet. Herefter informerede klubbens leder resten af personalegruppen om bekymringen. Det pædagogiske personale i klubben følte, at de ikke vidste nok om den gruppe, de unge deltog i, og videregav bekymringen til den kommunale integrationskonsulent. Integrationskonsulenten informerede lokalpolitiet om bevægelsens aktiviteter.

"I sådanne udsatte boligområder er der altid nogle radikale grupper, men det er ikke altid, at vi ser dem. Og hvis man ikke lytter til, hvad der bliver sagt i børnegruppen, eller ikke registrerer adfærdsændringer, så opdager man det måske slet ikke ..."

Klubpædagog

I SSP-regi blev der etableret samarbejde og koordinering mellem relevante aktører i boligområdet: den kommunale integrationskonsulent, den lokale SSP-koordinator, repræsentanter for områdets fritidstilbud, skoler og det lokale politi. Det blev aftalt, hvordan man skulle forholde sig til bekymringen, og hvad de forskellige aktører skulle gøre. Strategien var at forsøge at finde en balance mellem at være opmærksom på, hvad der skete, og være i almindelig dialog med de unge uden at gøre den islamistiske bevægelses aktiviteter til noget 'farligt' og dermed 'spændende'.

I fritidsklubben arbejdede det pædagogiske personale for ikke at skubbe de pågældende unge bort, men at fastholde dem i fællesskabet. Man benyttede en anerkendende dialogtilgang samtidig med, at man forsøgte at udfordre de unges nye yderligtgående politiske holdninger og modstand mod det danske samfund. Denne kritiske dialog tog man på tomandshånd med de unge frem for på stormøder. Klubbens medarbejdere tog kontakt til forældrene og fik en god dialog med de fleste om bekymringen.

Medarbejdernes refleksioner

Den øgede opmærksomhed på den islamistiske bevægelse gjorde, at den flyttede sine aktiviteter væk fra boligområdet. Dermed blev områdets unge ikke længere så nemt draget ind i dette fællesskab. Problemet med dette var dog, at hvis gruppens aktiviteter for eksempel blev flyttet til en privat lejlighed, så ville de være mindre synlige, og det ville være sværere at finde ud af, hvem af de unge der deltog. Enkelte voksne beboere fra området fortsatte deres medlemskab af bevægelsen og deltog jævnligt i møder i København.

Den øgede opmærksomhed på den islamistiske bevægelse gjorde, at den flyttede sine aktiviteter væk fra boligområdet. Dermed blev områdets unge ikke længere så nemt draget ind i dette fællesskab. Problemet med dette var dog, at hvis gruppens aktiviteter for eksempel blev flyttet til en privat lejlighed, så ville de være mindre synlige, og det ville være sværere at finde ud af, hvem af de unge der deltog. Enkelte voksne beboere fra området fortsatte deres medlemskab af bevægelsen og deltog jævnligt i møder i København.

"Jeg ser det som en meget kraftig modstand til vores samfund. Disse grupper kan give anerkendelse, og det er det, der er farligt. Vi bliver nødt til at kigge på os selv og spørge: 'Hvad er det, vi kan give de unge, så de ikke bliver tiltrukket af det her?'"

Leder af fritidsklub

Læringspunkter

- **Læg en fælles strategi.** Hvis bekymringen deles i et større forum på tværs af aktører, som i dette tilfælde igennem det lokale SSP-netværk, er det vigtigt at afklare hver enkelt aktørs specifikke bidrag til indsatsen. Det bør klarlægges, hvordan oplysninger deles i gruppen, og hvordan man skal forholde sig til de unge og den pågældende yderligtgående bevægelse.
- **Søg en balance.** På den ene side skal man i et boligområde være opmærksom på nye grupperinger og være i dialog med de unge, og på den anden side skal man sørge for ikke at gøre yderligtgående grupperinger til noget 'spændende'.
- **Inkludér de unge.** Personalet i denne klub valgte en anerkendende og inkluderende tilgang til de unge og at tage en kritisk dialog med dem enkeltvis. Det er vigtigt at udfordre yderligtgående holdninger, hvis de er til skade for den enkelte unges trivsel eller trygheden og trivslen i de lokale fællesskaber.



Fælles fodslag i håndtering af bekymring for polarisering i boligområde



Sagen kort

I et boligområde på Københavns vestegn opstod der i 2006 bekymring for en polarisering blandt beboerne, hvoraf 70 procent var tokulturelle. Nynazistisk propaganda blev omdelt til områdets 'etnisk danske' beboere samtidig med, at unge med muslimsk baggrund dannede en studiegruppe og afholdt koranlæsning i nogle kælderrum. Initiativtagerne til gruppen var to-tre unge, der var blevet medlemmer af en islamistisk bevægelse, og som inviterede områdets andre unge til at deltage. Beboerrådsgivningen og områdets fritidsklubber gik ind i sagen for at finde fælles fodslag. Det blev aldrig klart, hvem der stod bag omdelingen af det nynazistiske materiale. Det pædagogiske personale tog en direkte dialog med de unge i studiegruppen og var på hjemmebesøg for at informere forældrene om bekymringen. Efter cirka seks måneder dalede de unges interesse for bevægelsen, studiegruppen blev opløst, og problemet gik i sig selv.

Bekymring

- Omdelingen af nynazistisk propaganda til boligområdets 'etnisk danske' beboere bekymrede de boligsociale medarbejdere. Man frygtede splittelse og øget mistro blandt beboerne.
- Bekymringen hos de boligsociale medarbejdere voksede, fordi en mindre gruppe lidt ældre muslimske drenge samtidig havde startet en studiegruppe i boligområdet og forsøgte at hverve blandt de andre børn og unge. I fritidsklubben blev der blandt andet cirkuleret hverve-dvd'er fra en islamistisk bevægelse.
- Det pædagogiske personale i områdets klub og SSP-konsulenten oplevede en markant adfærdsændring hos de unge. De blev asketiske, holdt op med at ryge hash og blev artige på en i medarbejdernes øjne bekymrende måde. Pludselig ville de ikke længere give hånd til de kvindelige pædagoger, men kun hilse med et ærbødigt buk.
- Personalet observerede ligeledes bekymrende adfærdsændringer i blandt andet drengenes omgangstone over for de andre i klubben og især over for de muslimske piger, som de optrådte truende og aggressivt over for.

Indsats

Det blev aldrig opklaret, hvem der havde omdelt nynazistisk propagandamateriale i boligområdet, om det var en beboer eller en udefra. På trods af medarbejdernes bekymring medførte episoden ikke nogen videre reaktion fra de tokulturelle beboere, ej heller mærkbar polarisering eller øget mistro. I fritidsklubben tog man det fra den humoristiske side og indførte en ny hilseform blandt de unge, der karikerede en kendt højreekstremistisk gruppes hilsen, hvor man slår knoerne sammen. På den måde blev episoden afdramatiseret og endte aldrig som et egentligt samtaleemne blandt de unge i klubben. De unge muslimske drenges oprettelse af en studiegruppe, som den egentlige indsats fokuserede på, syntes således ikke at være relateret til denne episode i nogen væsentlig grad.

SSP-konsulenten informerede om sin bekymring for drengenes ændrede opførsel til et månedligt SSP-møde med blandt andet lokalpolitiets kriminalpræventive sektion. Klubpersonalet og de boligsociale medarbejdere følte, at de manglede indsigt og viden for at kunne tackle bekymringen.

Derfor inviterede de en religionsforsker til at holde oplæg om emnet 'religiøs identitet'. I arrangementet deltog 20-30 personer med interesse i emnet, blandt andet SSP-lærere, klubpersonale fra kommunens andre klubber og boligområdets afdelingsbestyrelse.

Personalet i klubben prøvede at tage en direkte snak med de unge, men oplevede, at det var svært. De unge udtrykte en meget stærk opposition til 'systemet' og alt, hvad der var dansk. Personalet fornemmede også, at de foretrak at have deres religiøsitet for sig selv og muligvis var bange for, at man ville informere deres familie, som ikke billigede deres deltagelse i den islamistiske bevægelses aktiviteter og yderligtgående fortolkning af islam.

Man var særlig bekymret for to-tre unge. Her valgte SSP-koordinator og pædagogisk personale fra klubben at tage på hjemmebesøg for at tale med forældrene. Samtalerne holdt fokus på uacceptabel og bekymrende adfærd hos de unge, men adresserede ikke baggrunden herfor. For eksempel udtrykte medarbejderne bekymring for, at de unges deltagelse i bønne-møder i København flere gange om ugen ville gå ud over deres skolegang. Eller de påpegede, at det var uacceptabelt, at de unge opførte sig aggressivt og truende over for de muslimske piger, der gik i klubben, uden at gå ind i, hvorfor de kritiserede pigerne.

"Vi gjorde alt for at lukke bekymringen ned og behandlede det som et forbigående problem med nogle unge, der var i gang med at søge en identitet."

SSP-koordinator

Man oplevede, at de unges interesse for den yderligtgående bevægelse var relateret til deres identitetsdannelse og midlertidig, og for de fleste varede det cirka et halvt år. Kun en eller to fortsatte som medlemmer af den islamistiske bevægelse. Siden har man jævnligt oplevet islamistiske bevægelser i området, der uddeler hvervemateriale og snakker med de unge. I klubben forholder man sig nysgerrig til dette. Så hvis en af de unge tager en hverve-dvd med i klubben, ser man den i fællesskab på storskærm og taler sammen om indholdet.

Medarbejdernes refleksioner

De boligsociale medarbejdere og klubpersonalet oplevede, at de forskellige elementer i den oprindelige bekymring blev mere afklarede, da de søgte professionel vidensopbygning om emnet religiøs identitet. Bekymringen hos medarbejderne blev dermed mindsket og gjort nemmere at håndtere. Det var muligt at finde fælles fodslag blandt forskellige aktører i området om en tilgang, der fokuserede på den problematiske adfærd, frem for det religiøse, og på at favne og forstå de unge i stedet for at for-dømme og lukke dem ude.

"Begreberne radikalisering og ekstremisme er svære at bruge, når man er frontpersonale, fordi de er optrappende i sig selv. De inviterer ikke til integration, fællesskab eller dialog. De er måske teoretiske begreber eller noget fra medierne, man kan have i baghovedet, men vi kan ikke gå ud og møde de unge med dem."

Boligsocial medarbejder

Læringspunkter

- **Tal åbent om forsøg på at grave grøfter.** Intolerance avler intolerance. Hvis grupper med forskellige ideologier tager lokalsamfundet som gidsel og forsøger at skabe splittelse, må man tackle det ud fra sagens alvor. Hvis der er bekymrende adfærdsændringer blandt unge eller andre borgere, er der god grund til at være aktiv og gå i dialog, så der bygges bro i stedet for at graves grøfter.
- **Søg viden.** Første gang man som medarbejder med ungekontakt står over for en bekymring for yderligtgående holdninger og ekstremisme, er det vigtigt at søge relevant viden. Medarbejderne her har blandt andet læst Koranen, arrangeret et ekspertoplæg om religiøs identitet og forsøgt at sætte sig ind i, hvad de islamistiske bevægelser står for.
- **Vær ikke dømmende.** Begreber som 'ekstremisme' og 'radikalisering' kan være nyttige blandt fagpersoner for at kommunikere om og afgrænse en bestemt adfærd. Men undgå at bruge begreberne som en etiket, der kan virke dømmende, ekskluderende eller optrappende. I det daglige arbejde med børn og unge er det nysgerrighed, anerkendelse, dialog, motivation og udfordring, der er vejen frem, så unge udvikler en adfærd, der er mere hensigtsmæssig for egen og andres trivsel.
- **Inkludér dem, der søger konfrontation.** Ud fra en teori om fleksible fællesskaber, altså at en person kan høre til i mange forskellige fællesskaber, er det vigtigt at inkludere unge med ekstremistisk tilhørsforhold i etablerede fællesskaber som fritids- og sportsklubber. Det vil sige, at i stedet for at ekskludere og afvise de unge med yderligtgående holdninger bør kontakten og den kritiske dialog så vidt muligt fastholdes.
- **Sæt fokus på identitetsdannelse.** Yderligtgående holdninger er ofte et ungdomsfænomen og en del af en identitetsdannelse hos unge. De er derfor ofte midlertidige og noget, størstedelen 'vokser fra' af sig selv.



En folkeskoles håndtering af elever med yderligtgående holdninger



Sagen kort

På en folkeskole i en forstad til København vurderede ledelsen i 2010, at otte-ti elever var medlemmer af en islamistisk bevægelse. Eleverne var blandt andet meget fordømmende over for andre og derfor til skade for trivslen på skolen. Opmærksomheden mod elevernes adfærd gik primært gennem klasselærerne, der tog en dialog med de enkelte elever. Affødt af en lignende bekymring tilbage i 2001 var der på kommunalt plan udarbejdet en fælles handleplan for alle skoler, der beskriver, hvordan bekymring for ekstremisme skal håndteres. I området oplevede man jævnligt, at islamistiske bevægelser kontaktede børn og unge i det offentlige rum, for eksempel på stationen, samt at enkelte medarbejdere i boligselskabernes væresteder var med i disse grupper.

Bekymring

- Yderligtgående holdninger. Blandt andet underkendte de undervisningen i for eksempel fysik og samfundsfag og kritiserede kvindelige lærere i kortærmet tøj og andre elevers opførsel, tøjstil eller spisevaner.

Indsats

Skoleledelsen præsenterede sin bekymring i det lokale SSP-udvalg. Her sidder områdets SSP-koordinator, SSP- og AKT-lærer fra områdets skoler, samt repræsentanter fra de omkringliggende institutioner med ungekontakt. I fællesskab kortlagde man omfanget af elevernes involvering i den islamistiske gruppe. Man vurderede, at otte-ti elever var tilknyttet gruppen, og heraf var to meget involverede og havde blandt andet været i Dubai på studietur for at deltage i et politisk møde. Man aftalte, at alle medarbejdere med ungekontakt skulle holde øje med, hvem der deltog i sådanne grupper aktiviteter og tage en direkte dialog med de pågældende unge enkeltvis.

På skolen var der mange elever med tokulturel baggrund, der taltes 52 forskellige sprog, og mange religioner var repræsenteret. Skoleledelsen anså religion for at være en privat sag og holdt skole og religion helt adskilt. For eksempel havde man sagt nej til elevønsker om et bederum. Skolen satte fokus på at skabe et inkluderende miljø for alle. Ledelsen valgte at holde fælles forældremøder på alle klassetrin for at inddrage elevernes forældre i bekymringen. Forældrene delte overvejende bekymringen og bakkede op om skolens indsats. For enkelte elever afholdt man individuelle møder med forældrene. Klasselærerne holdt øje med de unge, tog løbende en dialog og udfordrede deres yderligtgående holdninger på en nysgerrig, positiv facon. Lærerne prøvede at lytte til, hvor eleverne var henne, og finde ud af, om tilknytningen til gruppen var positiv eller negativ for den enkelte.

“Dilemmaet er for det første, at det ikke er ulovligt at være med i yderligtgående grupper, og for det andet, at der faktisk er nogle af eleverne, der profiterer af 'den strenge' vej. Det vil sige af en stærk tro, der holder dem på den rette vej med arbejde og uddannelse. Det ærgerlige ved det er, at det ikke er en særlig god grobund for vores demokratiske samfund.”

Afdelingsleder, folkeskole

Bekymringen for bestemte medarbejdere i boligselskabernes væresteder, der udbredte deres private yderligtgående holdninger, blev drøftet på møder i kommunalt regi. Her vurderede man, at lukning af værestederne kunne skabe flere problemer, idet de unge så ikke havde noget sted at være. Kommunen valgte i stedet at indskærpe de gældende grænser for, hvad man som kommunalt ansat i et fritidstilbud til unge kan tillade sig i forhold til at udbrede sine personlige holdninger.

Medarbejdernes refleksioner

Sagen med en konkret bekymring for otte-ti elever blev håndteret igennem den struktur, den cirka ti år gamle fælleskommunale handleplan for håndtering af bekymringer for ekstremisme og radikaliseringsklargjorde. På skolen oplevede man jævnligt, at enkelte elever udtrykte yderligtgående holdninger. Man håndterede dette i lærergruppen eller i ledelsen, og lærerne havde rum til at informere kollegerne om ubehagelige oplevelser og modtage sparring. Erfaringerne og denne løbende håndtering gjorde, at ledelsen ikke længere oplevede, at de enkelte elevers yderligtgående holdninger skabte problemer for undervisningen og fællesskabet på skolen.

“Det gælder om at være vedholdende. Hverdagen er den vigtige, og klassemiljøet skal være inkluderende. Vi skal alle sammen være her. Det er vigtigt ikke at støde nogen fra sig, men at gå i dialog.”

Skoleleder

Læringspunkter

- **Afdæk problemets reelle omfang.** Ved en skoles bekymring for elever, der på grund af deres holdninger og adfærd sætter den fælles trivsel under pres, er det vigtigt at undersøge, hvor mange elever bekymringen drejer sig om. Dette kan ske i tæt samarbejde med alle de aktører, der kender området og ved noget om elevernes færden i fritiden, for eksempel boligsociale medarbejdere, klubber og institutioner.
- **Inddrag forældrene.** I arbejdet med børn og unge er forældrene vigtige samarbejdspartnere, der bør inddrages tidligt i processen. Man skal ikke være bange for at tage dialogen. De fleste forældre reagerer positivt på en bekymring for deres børn, der er udtrykt oprigtigt og ærligt.
- **Hav åbenhed i medarbejdergruppen.** Det er vigtigt at skabe et rum, hvor medarbejderne kan tale om bekymringer for elevernes adfærd og dele ubehagelige oplevelser med enkelte elever, der udfordrer lærerens undervisning.
- **Styrk elevernes kompetencer.** Det er skolens opgave at styrke elevernes kompetencer til at leve i et demokratisk samfund. På skolen her søgte man at lære eleverne at have en kritisk holdning og stille kritiske spørgsmål til doktriner og ideologier.



Reaktion via SSP-samarbejde på islamistisk gruppes fritidstilbud i udsat boligområde



Sagen kort

I 2010 opstod der i et boligområde bekymring for en ny 'sportsklub', som viste sig ikke at stå for sportslige aktiviteter, men at være ledet af en islamistisk gruppe, som påvirkede de unges adfærd til skade for medborgerskab og trivsel i lokalområdet. Oprettelsen af den nye klub fulgte kommunens og boligområdets regelsæt på området. Klubben modtog derfor økonomisk støtte fra fritidsforvaltningen og fik stillet lokaler til rådighed af beboerrådgivningen. Klubbens tilbud om gratis fritidsaktiviteter og et muslimsk fællesskab blev modtaget positivt af mange forældre og børn. Områdets beboerrådgivning fik dog snart henvendelser fra bekymrede muslimske forældre, der fortalte, at deres børn udtrykte problematiske holdninger efter at være kommet i 'sportsklubben'. Disse bekymringer blev lagt frem på et lokalt SSP-møde, og en arbejdsgruppe blev nedsat for at undersøge sagen nærmere. Man valgte at fokusere indsatsen på at forbedre de eksisterende fritidstilbud for at tiltrække og fastholde områdets børn og unge og dermed mindske den islamistiske gruppes indflydelse.

Bekymring

- Muslimske forældre, der i første omgang selv havde sendt deres børn i den nye klub, udtrykte bekymring over deres børn, som kom hjem og gengav holdninger til samfundet, som forældrene var uenige i.
- Beboerrådgivningen var bekymret dels for børnene, og hvad der foregik i klubben, dels for hvad det betød som kommunal institution, at man lagde lokaler til klubbens aktiviteter. For boligområdets fællesskab var det bekymrende, at 'sportsklubben' i praksis var meget lukket og ekskluderede ikke-muslimske beboere.
- Den kommunale fritidsklub i området var bekymret, fordi den oplevede en medlemsflugt af især 11-13-årige muslimske drenge. Tilknytningen til 'sportsklubben' medførte bekymrende holdningsændringer hos drengene, der gav udtryk for en 'os og dem'-opfattelse og at 'stå sammen imod danskerne'."
- Kommunen var bekymret over 'sportsklubbens' lukkethed. Den lokale SSP-koordinator havde gentagne gange forsøgt at få en dialog med ledelsen om blandt andet den lovbestemte underretningspligt, som frivillige, der arbejder med børn og unge, er underlagt.

Indsats

På et månedligt SSP-netværksmøde i området tog man bekymringen op og afdækkede i fællesskab, hvilke lokale og kommunale aktører der kunne have viden om 'sportsklubben'. SSP-koordinatoren for området var tovholder for den videre proces. Omkring 15 aktører blev indkaldt til et møde om sagen, deriblandt kommunens børne- og kulturforvaltning, fritidsafdelingen, der havde givet penge til klubben, beboerrepræsentanter fra lejerforeningen, pædagoger fra den lokale klub, socialrådgivere, lokalpolitiet, sagsbehandlere samt kommunens bedrageriafdeling. Over de næste to uger arbejdede de nævnte aktører sammen med SSP-koordinatoren om at samle alle tilgængelige oplysninger om 'sportsklubben' og kortlægge bekymringens reelle indhold. Man kiggede blandt andet på klubbens medlemslister og brug af lokaler, fik sat tal på medlemsflugten fra de kommunale fritidsklubber, undersøgte eventuelt personsammenfald med kendte kriminelle og bandemedlemmer i området samt undersøgte, om klubben tiltrak unge udefra. Det blev også aftalt, hvem der skulle tage kontakt til ledelsen af 'sportsklubben' for at få en dialog i gang. Kortlægningen afslørede ingen ulovlige forhold, der gav grundlag for at forbyde eller lukke klubben, men be-

kymringen for trivslen i området bestod. Bekymringen vedrørende 'sportsklubben' blev fremlagt for et særligt råd i kommunen, der er nedsat til at håndtere sager om unge med ekstremistisk, voldelig eller truende adfærd. Til mødet var også inviteret PET's Forebyggelsescenter, Social- og Integrationsministeriets Kontor for Demokratisk Fællesskab og Forebyggelse af Radikalisering (Demokratikontoret) og politiet. Man vedtog en handlingsstrategi med vægt på inklusion af områdets børn og unge i eksisterende fritidstilbud samt oplysning om demokrati gennem blandt andet temadage på den lokale skole.

“Vi søger at dæmme op for 'sportsklubbens' indflydelse. I et boligområde som dette arbejder vi netop på at lave forskellige ting sammen, og problemet med denne klub er jo, at den lukker sig om sig selv. Mange af vores beboere, danske som ikke danske, ønsker ikke den lukkethed. De ønsker netop det multikulturelle samvær, som foregår på skolen og i daginstitutionerne i området”

Beboerrådgiver

Brugerne af den nye klub var især 11-13-årige muslimske drenge, som holdt op med at komme i den kommunale fritidsklub, men også nogle af de mere stille muslimske piger, der ikke normalt gik i klub. Forældrene til de børn, der kom i 'sportsklubben', blev kontaktet af SSP-koordinatoren for området, der tog på hjemmebesøg sammen med en sundhedsformidler. Sundhedsformidlerne er lokale, ressourcerstærke kvinder med tokulturel baggrund ansat af kommunen til at lave opsøgende informationsarbejde blandt beboerne. Man tog en direkte snak med forældrene om bekymringen for 'sportsklubben' og søgte samtidig at opbygge forældrenes tillid til de kommunale fritidstilbud. Enkelte forældre vidste ikke, at deres børn kom i 'sportsklubben'. Børnene deltog i samtalerne, og man spurgte positivt og direkte til, hvad der kunne få dem til at vende tilbage til den kommunale klub. Man observerede ikke nogen særlig profil på de familier, hvis børn kom i 'sportsklubben'. De havde forskellig nationalitet og kulturel baggrund og var hverken specielt religiøse eller mere udsatte end andre i området.

Beboerrådgiverne i boligområdet oplevede, at 'sportsklubbens' tiltrækning dalede efter et stykke tid, og flere vendte tilbage til den kommunale klub. En positiv effekt af indsatsen var, at områdets fritidstilbud blev opgraderet. Der kom øget fokus på at tilbyde fripladser til familier med størst behov og på at søge eksternt finansiering fra private fonde, så aktiviteter og ekskursioner kunne tilbydes gratis.

Medarbejdernes refleksioner

Igennem håndteringen af denne sag afprøvede medarbejderne kommunens tvær-institutionelle samarbejde. Samarbejdsmodellen virkede efter hensigten og kan benyttes i fremtidige bekymringssager.

“Det giver en tryghed at vide, at vi kunne reagere så hurtigt. Så hvis der virkelig kommer en akut sag, så ved vi, at jeg fungerer som koordinator, og at vi kan samle folk og handle hurtigt”

SSP-koordinator

Strategien med at tage direkte kontakt og dialog med forældrene betød, at flere tog afstand fra 'sportsklubben' og meldte deres børn ud. SSP-koordinatoren oplevede, at der var knyttet forskellige udfordringer til håndteringen af piger og drenge. For gruppen af piger, der kom i 'sportsklubben', men ellers ikke fik lov at deltage i fritidsaktiviteter, risikerede man, at en samtale med forældrene om bekymringen ville betyde, at pigerne ingen fritidsaktiviteter havde. For gruppen af 11-13-årige lidt utilpassede drenge betød 'sportsklubbens' indflydelse på den ene side en markant forbedret opførelse og mindre hærværk i området, på den anden side bekymrende adfærds- og holdningsændringer.

Læringspunkter

- **Identificér relevante aktører.** Et vigtigt udgangspunkt for en effektiv indsats er en systematisk kortlægning af alle aktører, der har indsigt i en sag og bør informeres om eller inddrages i et sagsforløb.
- **Inddrag forældrene.** I arbejdet med børn og unge er forældrene vigtige samarbejdspartnere, der bør inddrages tidligt i processen. Man skal ikke være bange for at tage dialogen. De fleste forældre reagerer positivt på en bekymring for deres børn, der er udtrykt oprigtigt og ærligt.
- **Identificér barrierer for deltagelse.** Det er vigtigt at få belyst, hvilke barrierer der afholder områdets børn og unge fra at benytte eksisterende kommunale fritidstilbud. I dette tilfælde nogle forældres mistro over for klubben, brugerbetaling og fritidstilbuddenes ringe kvalitet. Lokale ressourcepersoner med tæt kontakt til forældrene kan arbejde på at opbygge tillid og bane vejen for, at forældrene vælger de kommunale fritidstilbud. Forbedring af tilbuddenes kvalitet kan også tiltrække de unge.
- **Vær opmærksom på forvaltningsmæssige barrierer.** Det er vigtigt at være opmærksom på den forvaltningsmæssige adskillelse af børneområdet på den ene side og voksenområdet på den anden side. Alt efter hvem der går ind i sagen, kan det påvirke eller begrænse afdækningen af problemet.





ET EKSEMPEL FRA STORBRITANNIEN

Fakta om Storbritanniens arbejde med at støtte personer, der er sårbare over for ekstremisme.

I Storbritannien har det britiske Indenrigsministerium (Home Office) etableret en særlig visiteringsmekanisme – Channel – der identificerer og risikovurderer personer, der er sårbare over for rekruttering eller er tilknyttet voldelige ekstremistiske grupper. Mekanismen bliver ledet af politiet, og alle politikredse i landet har nedsat et særligt Channel-panel, der behandler individuelle bekymringssager.

Et Channel-panel har til opgave at udarbejde en plan for, hvordan personen kan hjælpes til at afledes eller frigøre sig fra voldelig ekstremisme. Planen gennemføres i tæt samarbejde med relevante lokale aktører og sociale myndigheder. Hvis personen har behov for et mentorforløb, religiøs vejledning eller andet, varetages dette ofte af lokale partnerorganisationer med økonomisk støtte fra det britiske Indenrigsministerium.

Channel samarbejder endvidere med den britiske kriminalforsogs udslusningssystem og de særlige MAPPA-paneler. MAPPA står for Multi Agency Public Protection Arrangement. Et MAPPA-panel samler repræsentanter fra blandt andet politi, fængselsmyndigheder og relevante sociale institutioner. Panelet nedsættes i tilfælde, hvor voldelige lovovertrædere på prøveløsladelse vurderes at udgøre en sikkerhedsrisiko for offentligheden.

Tværfaglig støtte til prøveløsladt med relation til voldelige ekstremister



Sagen kort

I Storbritannien blev en mand i 2010 prøveløsladt efter at have afsonet en dom for en mindre lovovertrædelse. Manden havde tidligere været fængslet i et andet land for en terrorhandling og havde tætte familiebånd med Al-Qaeda-inspirerede ekstremister. Kriminalforsorgen vurderede, at manden var modtagelig for yderligtgående ekstremistiske ideer og derfor udgjorde en potentiel risiko for samfundet, og iværksatte en forebyggende indsats i prøveløsladelsesperioden. Manden blev henvist til en muslimsk lokalorganisation, som havde specialiseret sig i at arbejde med at forebygge radikaliserings og bistå personer i at undgå ekstrem og voldelig adfærd. Organisationen tilbød manden et mentorforløb, der havde til formål at nuancere hans overbevisninger og give ham ikke-voldelige metoder til at udtrykke dem. Mentorrelationen varede cirka ti måneder, og organisationen vurderede herefter, at risikoen for, at manden blev involveret i voldelig ekstremisme, var reduceret.

Bekymring

- Kriminalforsorgen og myndighederne vurderede, at manden var modtagelig for voldeligt ekstremistiske idéer. Da der i hans nære netværk var kendte Al-Qaeda-inspirerede ekstremister, vurderede man, at han i prøveløsladelsesperioden, uden job og bolig, ville være særlig sårbar og have brug for støtte. Desuden havde manden mentale problemer, blandt andet med vredeshåndtering, og var under psykiatrisk behandling.

Indsats

Kriminalforsorgen nedsatte et MAPPA-panel til at følge og støtte ham i prøveløsladelsesperioden. I panelet deltog blandt andre repræsentanter fra Kriminalforsorgen, den psykiatriske behandlingsinstitution, Politiets Efterretningstjeneste og den muslimske lokalorganisation.

Panelets fokus i prøveløsladelsesperioden var at holde manden væk fra personer, der muligvis kunne påvirke ham i en voldelig retning, herunder hans familie. Han blev henvist til at bo på en pension med tilsyn, hvor beboerne skulle stemple ind og ud, når de kom og gik. Som en særlig betingelse i prøvetiden blev manden visiteret til et mentorforløb. Organisationen, der varetog dette, var en muslimsk lokalorganisation specialiseret i at støtte personer, der er sårbare over for eller påvirkede af ekstremistiske ideologier. Som en del af vilkårene for prøveløsladelsen skulle manden møde hver anden uge hos denne organisation og de øvrige uger hos sin tilsynsførende fra Kriminalforsorgen.

Den muslimske lokalorganisation var startet og ledet af en mand med pakistanske rødder, en stærk teologisk viden og stor anseelse blandt muslimer i lokalområdet. De ansatte mentorer havde alle personlige erfaringer med yderligtgående islamistiske grupper. De unge, der deltog i mentorforløb, blev dels henvist fra forskellige offentlige myndigheder, dels identificeret i lokalområdet. Organisationen havde en samarbejdsaftale med Indenrigsministeriet og modtog en fast bevilling for sine tjenester. I lokalområdet tilbød organisationen fritidsaktiviteter som fodbold og kampsport for unge og forsøgte herigennem at identificere særligt sårbare individer.

Organisationens tilgang til arbejdet med sårbare personer var navnlig at give dem en 'modfortælling' som metode til at skabe refleksion og forandring. Dette omfattede blandt andet argumenter fra islamiske skrifter. Målet var ikke at ændre personens holdning til for eksempel politiske emner, men at anviser ikke-voldelige udtryksformer.

"I en til en-mentorrelation giver vi personen en modfortælling. Vi benytter de samme kilder, som ekstremisterne bruger til at rekruttere. Ved at citere, hvad Allah siger i Koranen, giver vi dem redskaber til at stille spørgsmål ved de ekstremistiske fortællinger. Det er ikke svært at give en modfortælling; udfordringen er, om personen vil lytte til dig."

Leder af muslimsk lokalorganisation

Et typisk mentorforløb hos denne organisation startede med et indledende møde – helst uden for den sårbare persons vante omgivelser på et neutralt sted som en café eller lignende. Her introducerede mentoren organisationens arbejde og søgte at forstå personens motivation og interesser. Herefter mødtes personen og mentoren jævnligt, ofte en eller flere gange om ugen, for at lave aktiviteter sammen. Det kunne være sportsaktiviteter, at se en fodboldkamp eller gå ud at spise. Formålet var at lære hinanden at kende og lægge grunden til en tillidsfuld relation, der er grundstenen i ethvert mentorforhold. Dialogen foregik på et meget personligt niveau, og personens ekstremistiske ideologi blev kun gradvist adresseret.

For at tilbyde et alternativt netværk uden for de ekstremistiske grupperinger søgte man at engagere de sårbare personer i organisationens sociale og sportslige aktiviteter. Organisationen arbejdede ligeledes på at styrke personernes selvværd igennem at anviser alternative livsstilsvalg og for eksempel hjælpe med at finde bolig, beskæftigelse eller uddannelse. Organisationen havde stående aftaler med arbejdsgivere, der var indstillet på at acceptere disse personer som arbejdskraft på trods af deres måske kriminelle baggrund. Igennem hele mentorforløbet, der typisk løb over mindst et år, blev den sårbare person fulgt tæt gennem møder og telefonsamtaler flere gange om ugen.

I denne sag forsøgte mentoren at få manden engageret i organisationens sociale og sportslige aktiviteter, men fordi han var ældre end de gennemsnitlige deltagere, lykkedes det kun delvist. I stedet blev det arrangeret, at manden fik lov til at lede fredagsbønnen i den lokale moske. Hensigten var, at det kunne bidrage til at styrke mandens selvværd og anviser ham alternative veje til at opnå respekt og anerkendelse. Organisationen gjorde også en indsats for at hjælpe manden med at finde et job eller begynde at studere. Han påbegyndte et håndværksmæssigt kursus, men trak sig kort efter på grund af mangel på penge til materialer og værktøj. Mandens prøveløsladelse udløb efter cirka ti måneder, og mentorforholdet blev officielt udfaset. Kriminalforsorgen afsluttede sagen og overdrog den til Channel. Manden holdtes fortsat under tilsyn igennem den psykiatriske behandling, han fulgte, og pensionen han boede på. På privat basis fortsatte organisationen med at holde sporadisk kontakt med manden.

"Manden har ikke begået ny kriminalitet, hvilket er godt. Vi har gjort, hvad vi kunne; han er blevet støttet med bolig, psykiatrisk behandling og har fået en modfortælling, hvad angår ekstremistisk ideologi. Vi gav ham en god servicepakke. Men han er den type person, hvor der altid vil være en risiko. Der er ingen garanti."

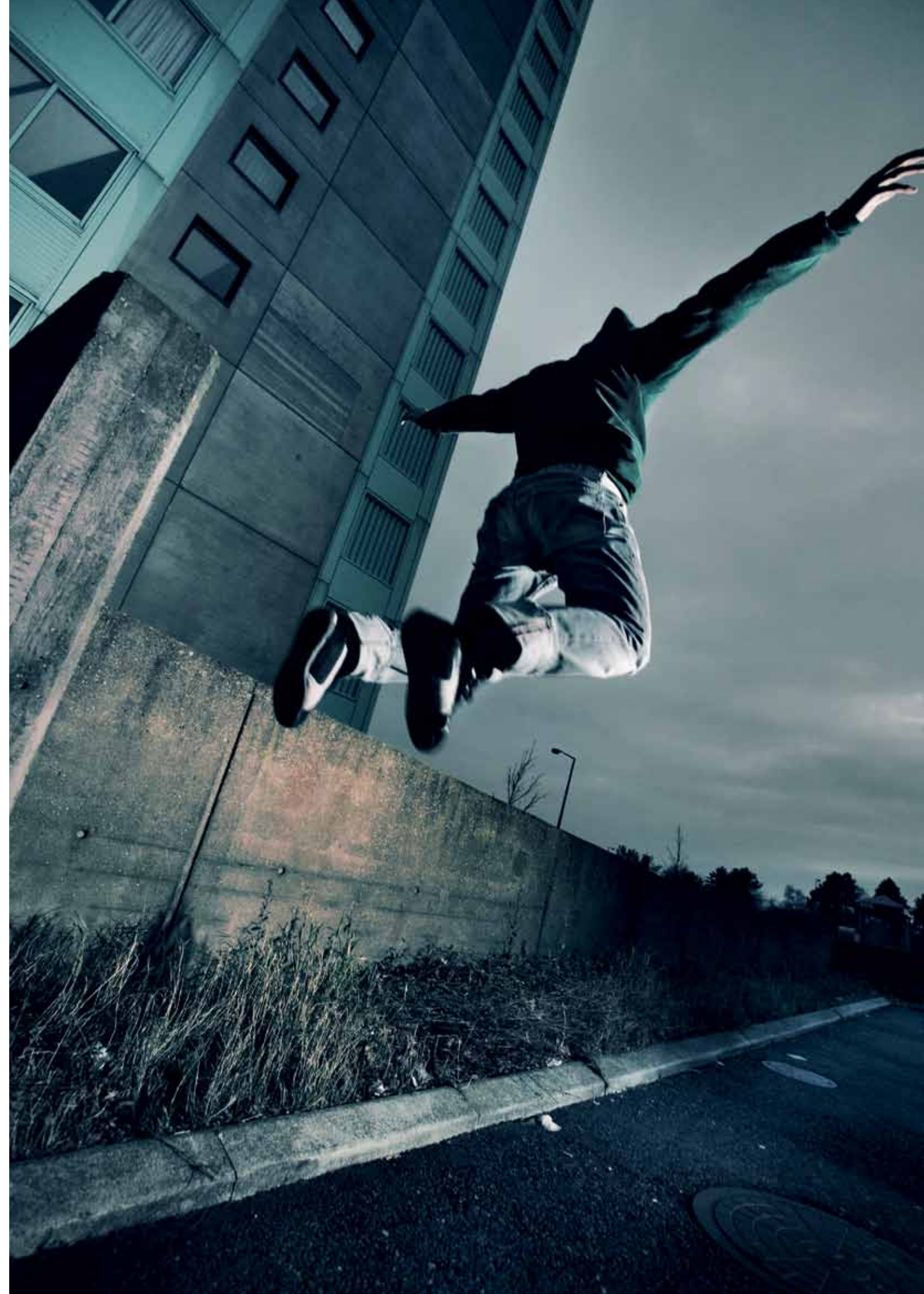
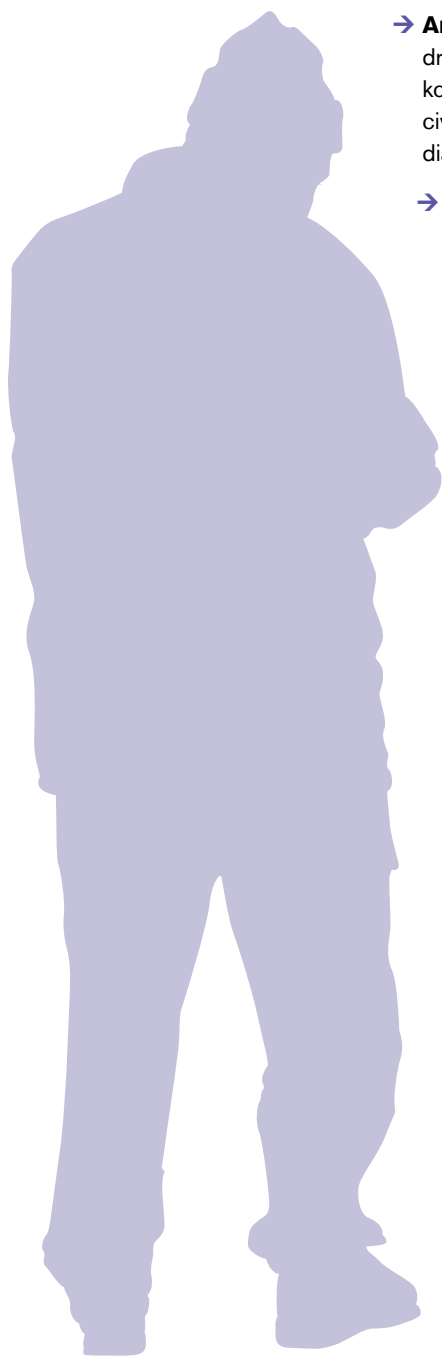
Tilsynsførende, Kriminalforsorgen

Medarbejdernes refleksioner

Både lederen af organisationen og mandens tilsynsførende fra Kriminalforsorgen oplevede, at det tværinstitutionelle samarbejde i MAPPA-panelet fungerede rigtig godt. Alle oplysninger og informationer blev delt, tilgængelige ressourcer identificeret, og indsatsen planlagt i fællesskab. For eksempel var det vigtigt, at de professionelle, der havde manden i psykiatrisk behandling, deltog, for at mentorforløbet og den øvrige indsats ikke kom til at virke uhensigtsmæssigt i relation til behandlingen. Efter mentorforløbet afslutning skønnede man, at risikoen for mandens involvering i voldelig ekstremisme var reduceret, men ikke forsvundet. Myndighederne fortsatte med at holde tilsyn med manden.

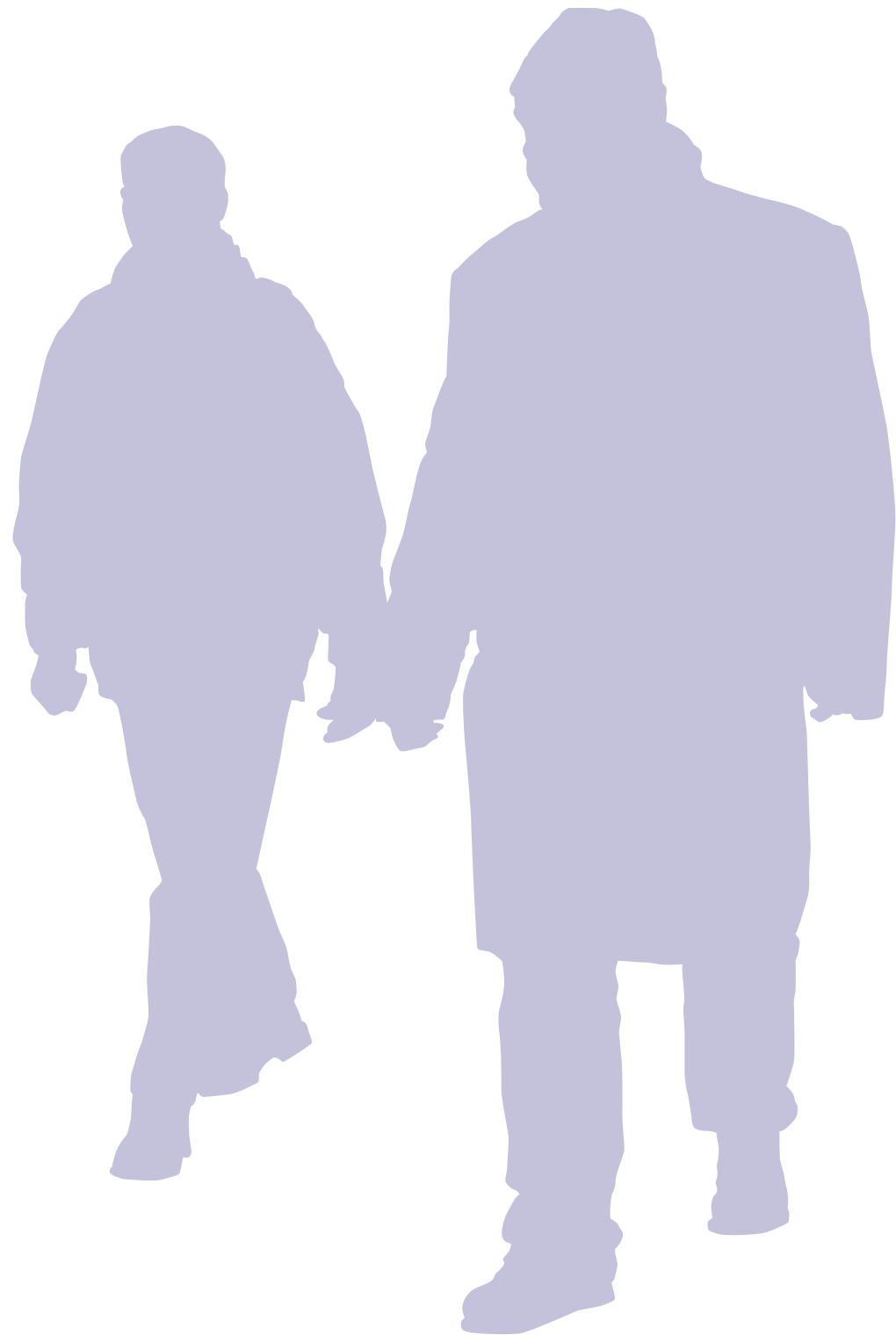
Læringspunkter

- **Inddrag alle relevante aktører.** Ønsker man at hjælpe en person med komplekse problemer – for eksempel psykiske, sociale og adfærdsmæssige problemer – er det vigtigt at etablere et samarbejde mellem de myndigheder og institutioner, der har betydning for personens udvikling. I Danmark er SSP-samarbejdet mellem skole, sociale myndigheder og politi et godt omdrejningspunkt, som samtidig åbner mulighed for at inddrage andre myndigheder og institutioner.
- **Tilpas mentorrelationen.** I denne sag var mentorindsatsen et centralt værktøj. Men hver person er forskellig, og mentorrelationen bør tage udgangspunkt i den enkeltes motivation, interesser og behov. Hjælp til bolig, job eller uddannelse kan være vigtige skridt på vejen til at styrke selvværd, nye sunde interesser eller skabelse af en ny omgangskreds.
- **Etablér et tillidsforhold.** For at en person med stærke, forenkede fjendebilleder kan lytte og reflektere over ny viden eller argumenter, må mentor bruge megen tid sammen med personen og udvikle en tillidsfuld relation. Hvis mentor har kendskab til et emne, der optager personen – som i dette tilfælde islam – kan det være med til at styrke den gensidige tillid.
 - **Anvis fredelige udtryksformer.** Uanset om en sårbar person fastholder eller ændrer sine kritiske holdninger til samfundsspørgsmål, er det vigtigt at anvis fredelige og konstruktive måder at give udtryk for holdningerne. For eksempel igennem engagement i civilsamfundets organisationer, der søger at påvirke lokale og nationale forhold gennem dialog og debat.
 - **Tilbyd en alternativ fortælling.** Sæt om nødvendigt fokus på, hvordan voldelige ekstremister 'sælger' deres ideer, og brug det i arbejdet med at tilbyde den sårbare person en anden fortælling end ekstremisternes. Der kan blandt andet tages udgangspunkt i samme kilder, samfundsforhold, fakta og religiøse tekster, som ekstremister søger at underbygge deres forenkede fjendebilleder og legitimere deres voldshandlinger med. Den sårbare persons refleksioner over dette kan bidrage til nuancering af holdninger og ændring af adfærd.



Her kan du få mere information om ekstremisme og forebyggelse

www.sm.dk



**14 EKSEMPLER FRA ARBEJDET
MED RADIKALISERING**
En del af håndbogserien
'Forebyggelse af ekstremisme'

UDGIVET AF:
Social- og Integrationsministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
www.sm.dk

UDGIVET: oktober 2011
OPLAG: 2000
Dansk sprogversion, 1. oplag

TEKST:
Rehabiliterings- og Forskningscentret for
Torturofre i samarbejde med Social- og
Integrationsministeriet.

DESIGN OG GRAFISK OPSÆTNING:
Aller Client Publishing

FOTO:
iStockphoto, Scanpix og
Social- og Integrationsministeriet

KOMMUNIKATIONSRÅDGIVNING:
Rostra Kommunikation A/S

TRYK:
Rosendahls - Schultz Grafisk a/s

ISBN-nr: 978-87-7546-253-7
(trykt udgave)
ISBN-nr: 978-87-7546-252-0
(elektronisk udgave)

PUBLIKATIONEN KAN BESTILLES HOS:
Social- og Integrationsministeriet
Lovekspeditionen
Holmens Kanal 22
1060 København K
E-post: p-lex@sm.dk

